Boverket

RAPPORT 2026:19

En gemensam väg för PBL-ärenden

Kompletterande författningsförslag

www.boverket.se

Titel: En gemensam väg för PBL-ärenden
Rapportnummer: 2026:19
Utgivare: Boverket, juni, 2026
ISBN pdf: 978-91-90033-18-0
Processnummer: 3.4
Diarienummer: 4413/2024

Förord

I juli 2024 fick Boverket i uppdrag av regeringen att skapa en klassificeringsstruktur för och utreda förutsättningar för ett nationellt system för hantering av ärenden enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL (LI 2024/01458). Uppdraget redovisades genom Boverkets rapport 2025:20, En gemensam väg för PBL-ärenden, i september 2025. Denna rapport kompletterar Boverkets rapport 2025:20 med författningsförslag och redovisades i juni 2026.

Rapporten är sammanställd av Fabian Ståhl, expert digitalt byggande. Medverkande i arbetet har varit Karl Evald, jurist, Klara Falk, planeringsarkitekt, Marie Rosberg projektledare digitalisering, Roger Gustafsson, nationalekonom, Lars Svensson, jurist samt Susanne Åkesson, uppdragsägare.

Karlskrona juni 2026

Yvonne Svensson
stf. generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5
1 Författningsförslag 6
1.1 Förslag till lag om ändring av plan- och bygglagen (2010:900) 6
1.2 Förslag till förordning om ändring av plan- och byggförordningen (2011:338) 10
1.3 Förslag till lag om anmälan och registrering av markanvändningsinformation 12
1.4 Förslag till förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation 13
2 Inledning 14
2.1 Bakgrund 14
2.2 Arbetsmetod 15
2.3 Begrepp 15
3 Övergripande redogörelse 17
3.1 Problembild 17
3.2 Överväganden 20
4 Konsekvenser av författningsförslagen 30
4.1 Redogörelse av problemet 30
4.2 Vilken förändring som eftersträvas 30
4.3 Om ingen åtgärd vidtas (nollalternativet) 31
4.4 Alternativa lösningar 31
4.5 Redogörelse för lämpligast alternativ 38
4.6 Analys av de valda alternativen 39
4.7 Ikraftträdande, informationsinsatser och utvärdering 48
5 Författningskommentarer 49
5.1 Förslag till lag om ändring av plan- och bygglagen (2010:900) 49
5.2 Förordning om ändring av plan- och byggförordningen (2011:338) 54
5.3 Förslag till lag om anmälan och registrering av markanvändningsinformation 55
5.4 Förslag till förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation 57

Sammanfattning

I juli 2024 fick Boverket i uppdrag av regeringen att skapa en klassificeringsstruktur för och utreda förutsättningar för ett nationellt system för hantering av ärenden enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL (LI 2024/01458). Uppdraget redovisades genom Boverkets rapport 2025:20, En gemensam väg för PBL-ärenden, i september 2025.

I uppdraget ingick att lämna nödvändiga författningsförslag. Med hänsyn till uppdragets omfattning och tidsram ansågs det vid redovisningstillfället inte ändamålsenligt att lämna några kompletta författningsförslag och Boverket redovisade i stället förslag på behov av regelutveckling.

Denna rapport kompletterar de förslagen med författningsförslag för att möjliggöra mottagande av digitala ansökningar, handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur, beslut om startdatum för ärenden om planläggning, skyldighet att registrera slutförda lovbefriade åtgärder, samt bemyndiganden för föreskrifter om användning av och innehåll i klassificeringsstruktur och nationellt system.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring av plan- och bygglagen (2010:900)

Enligt riksdagens beslut föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 5 kap. 6 § och 10 kap. 14 § ska ha följande lydelse, och

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 3 kap. 29 §, 5 kap. 42 och 43 §§, 6 kap. 25 a och 32 a §§, 11 kap. 5 a §, 12 kap. 12 och 13 §§, 16 kap. 1 b, 1 c, 7 och 12 a §§, och närmast före 3 kap. 29 §, 5 kap. 42 §, 12 kap. 12 §, 16 kap. 1 c och 7 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
	Nationell klassificeringsstruktur
	29 §
	Kommunen ska handlägga ärenden enligt detta kapitel i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur.
	5 kap.
	6 §
Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.	Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha *beslutat att inleda en planläggning enligt detta kapitel*, tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt 8–10 och 11–37 §§.
	Nationell klassificeringsstruktur och digitala ansökningar
	42 §
	Kommunen ska handlägga ärenden enligt detta kapitel i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur.
	43 §
	Kommunen ska kunna ta emot ansökningar enligt detta kapitel i digitalt format. Detta gäller även yttranden som inkommer i samband med samråd enligt 11–17 §§ samt granskning enligt 8–10 och 11–37 §§.

6 kap.

25 a §
Ärenden enligt 24–25 §§ ska handläggas i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur.

32 a §
Kommunen ska kunna ta emot yttranden som inkommer i samband med samråd och granskning enligt 28–32 §§ i digitalt format.

10 kap.

14 §

I fråga om sådana åtgärder som avses i 3 § *ska byggnadsnämnden utan dröjsmål efter att lov har getts eller anmälan har kommit in kalla till ett sammanträde för tekniskt samråd*, om	*Tekniskt samråd krävs för* sådana åtgärder som avses i 3 §, om
1. det krävs en kontrollansvarig enligt det som följer av 9 och 10 §§,	1. det krävs en kontrollansvarig enligt det som följer av 9 och 10 §§, eller
2. ett sådant samråd inte är uppenbart obehövligt, *eller*	2. ett sådant samråd inte är uppenbart obehövligt.
3. byggherren har begärt ett sådant samråd	
Kallelsen ska vara skriftlig och skickas till byggherren och den eller dem som är kontrollansvariga. Kallelsen ska också skickas till dem i övrigt som enligt detta kapitel ska ges tillfälle att delta i samrådet eller som enligt byggnadsnämndens bedömning bör ges tillfälle att delta.	*Byggnadsnämnden ska kalla till tekniskt samråd så snart lov har getts eller anmälan har kommit in och byggherren begärt ett sådant samråd.* Kallelsen ska vara skriftlig och skickas till byggherren och den eller dem som är kontrollansvariga. Kallelsen ska också skickas till dem i övrigt som enligt detta kapitel ska ges tillfälle att delta i samrådet eller som enligt byggnadsnämndens bedömning bör ges tillfälle att delta.

11 kap.

5 a §
Byggnadsnämnden ska kunna ta emot anmälningar i digitalt format om att någon inte följt en bestämmelse som avses i 5 §.

12 kap.

Nationell klassificeringsstruktur och digitala ansökningar

12 §
Byggnadsnämnden ska handlägga ärenden enligt 9–11 kap. i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur.

13 §
Byggnadsnämnden ska kunna ta emot ansökningar enligt 9 kap. samt 11 kap. 7 § i digitalt format. Detsamma gäller en begäran om tekniskt samråd enligt 10 kap. 14 § samt sådana handlingar som byggnadsnämnden behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt 10 kap.

16 kap.

1 b §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. nationell klassificeringsstruktur vid handläggning av översiktsplaner enligt 3 kap. 29 § och av detaljplaner enligt 5 kap. 42 §, och

2. ansökningar om planbesked och yttranden i digitalt format enligt 5 kap. 43 §.

Föreskrifter om gatukostnader

1 c §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. nationell klassificeringsstruktur vid handläggning av ärenden om fastighetsägares skyldighet att betala gatukostnader enligt 6 kap. 25 a §, och

2. yttranden i digitalt format enligt 6 kap. 32 a §.

Föreskrifter om byggnadsnämndens handläggning

7 §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. nationell klassificeringsstruktur vid byggnadsnämndens handläggning enligt 12 kap. 12 §, och

2. ansökningar enligt 9 kap. och 11 kap. 7 § i digitalt format enligt 12 kap. 13 §.

12 a §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om anmälningar i digitalt format enligt 11 kap. 5 a §.

Denna lag träder i kraft den xx månad 20xx.

1.2 Förslag till förordning om ändring av plan- och byggförordningen (2011:338)

Regeringen föreskriver i fråga om plan- och byggförordningen (2011:338)

dels att rubrikerna närmast före 10 kap. 29 och 31 §§ ska ha följande lydelse, och

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 6 kap. 5 a §, 10 kap. 21 a, 25 a, 30 a, 32 och 33 §§, och närmast före 10 kap. 33 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 kap.
	5 a §
	Det som enligt 12 kap. 12–13 §§ plan- och bygglagen (2010:900) gäller för byggnadsnämndens handläggning enligt 9–11 kap. plan- och bygglagen och för mottagande av ansökningar i digitalt format gäller också för handläggning av ärenden om anmälan och för anmälningar i digitalt format.
	10 kap.
	21 a §
	Boverket får meddela föreskrifter om
	1. nationell klassificeringsstruktur vid byggnadsnämndens handläggning enligt 12 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900),
	2. ansökningar enligt 9 kap. och 11 kap. 7 § i digitalt format enligt 12 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900), och
	3. nationell klassificeringsstruktur vid byggnadsnämndens handläggning av ärenden om anmälan och om anmälningar i digitalt format enligt 6 kap. 5 § fjärde stycket denna förordning.

25 a §
Boverket får meddela föreskrifter om anmälningar i digitalt format enligt 11 kap. 5 a § plan- och bygglagen (2010:900).

***Standarder för utformning av* detaljplaner och grundkartor**

Detaljplaner och grundkartor

30 a §
Boverket får meddela föreskrifter om
1. nationell klassificeringsstruktur vid handläggning av detaljplaner enligt 5 kap. 42 § plan- och bygglagen (2010:900), och
2. ansökningar om planbesked och yttranden i digitalt format enligt 5 kap. 43 § plan- och bygglagen (2010:900).

***Standarder för utformning av* översiktsplaner och regionplaner**

Översiktsplaner och regionplaner

32 §
Boverket får meddela föreskrifter om nationell klassificeringsstruktur vid handläggning av översiktsplaner enligt 3 kap. 29 § plan- och bygglagen (2010:900).

Gatukostnader

33 §
Boverket får meddela föreskrifter om
1. nationell klassificeringsstruktur vid handläggning av ärenden om fastighetsägares skyldighet att betala gatukostnader enligt 6 kap. 25 a § plan- och bygglagen (2010:900), och
2. yttranden i digitalt format enligt 6 kap. 32 a § plan- och bygglagen (2010:900).

Denna förordning träder i kraft den xx månad 20xx.

1.3 Förslag till lag om anmälan och registrering av markanvändningsinformation

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

1 § Lagen ska tillämpas på viss information om åtgärder som omfattas av plan- och bygglagen (2010:900), och som statliga myndigheter behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt lag eller annan författning.

2 § Den som utför eller låter utföra vissa åtgärder som följer av plan- och bygglagen (2010:900) och som är undantagna från krav på lov och krav på anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 §, ska anmäla dessa till den myndighet som regeringen utser (registreringsmyndigheten) för registrering.

3 § Informationen som följer av denna lag ska ha särskild klassificering och vara åtkomlig genom API.

4 § Informationen som följer av denna lag ska registreras i det eller de system som används för handläggning och långtidsbevarande av ärenden enligt plan- och bygglagen (2010:900).

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra uppgiftsskyldighet inom tre månader från att åtgärden slutförts eller lämnar oriktig uppgift döms till böter. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av den myndighet regeringen bestämmer.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter till 1 och 2 §§ om vilka åtgärder och vilken information avseende dessa som ska anmälas och registreras samt vilka statliga myndigheter som avses.

---

1. Denna lag träder i kraft den xx månad 20xx.
2. Lagen ska tillämpas på åtgärder som påbörjas efter den xx månad 20xx.

1.4 Förslag till förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation

Regeringen föreskriver följande.

1 § Registreringen som föreskrivs i lagen (xxxx:xx) om markanvändningsinformation avser information som anges i bilaga 1.

2 § Åtgärder för särskild anmälan för registrering av information enligt 2 § lagen (xxxx:xx) om markanvändningsinformation anges i Bilaga 2.

3 § Boverket får meddela föreskrifter om tillämpningen av 1 och 2 §§.

4 § Informationen om åtgärder för registrering ska enligt 1 § lagen (xxxx:xx) lagen om anmälan och registrering av markanvändningsinformation avse Skatteverkets, Statistiska centralbyråns, Lantmäteriets och Boverkets verksamhet och dessa myndigheter får väcka åtal enligt 5 § samma lag.

5 § En anmälan enligt 2 § lagen (xxxx:xx) lagen om anmälan och registrering av markanvändningsinformation ska lämnas till kommunen.

---

1. Denna förordning träder i kraft den xx månad 20xx.
2. Förordningen ska tillämpas på åtgärder som påbörjas efter den xx månad 20xx.

Bilaga 1

Följande information ska registreras med stöd av 1 §.

Bilaga 2

Följande information ska efter särskild anmälan registreras med stöd av 2 §.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

2.1.1 Regeringsuppdraget

Den 4 juli 2024 gav regeringen Boverket i uppdrag att skapa en klassificeringsstruktur för och utreda förutsättningar för ett nationellt system för hantering av ärenden enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL (LI2024/01458).

Boverket skulle enligt uppdraget bland annat ta fram en nationell klassificeringsstruktur för alla ärendetyper enligt PBL och föreslå hur den kan implementeras i kommunernas arbete. Boverket skulle också beskriva för- och nackdelar med ett frivilligt eller obligatoriskt införande samt de tekniska förutsättningarna utifrån befintliga ärendehanteringssystem.

Uppdraget redovisades den 30 september 2025 med överlämnandet av Boverkets rapport 2025:20 – En gemensam väg för PBL-ärenden.

I uppdraget skulle även eventuella författningsförslag redovisas och denna rapport kompletterar Boverkets rapport 2025:20 med erforderliga författningsförslag.

2.1.2 Syftet med uppdraget

Syftet med uppdraget är enligt Boverkets tolkning att verka för en ökad enhetlighet i kommunernas hantering av ärenden enligt PBL samt att förbättra möjligheterna för nationellt jämförbar statistik för sådana ärendetyper, till exempel bygglov, detaljplanering och tillsyn.

2.1.3 Målet med uppdraget

Målet är att möjliggöra kortare ledtider i handläggningen av ärenden enligt PBL. För att mäta ledtider krävs även jämförbara metoder för att upprätta statistik över befintliga ledtider varför det också är ett mål att ta fram enhetliga beskrivningar över ärendetyper och vilka handläggningsåtgärder, delbeslut och beslut som ska tidsättas.

2.1.4 Koppling till andra uppdrag och utredningar

Det finns kopplingar till pågående uppdrag om redovisning av byggnaders avgivning av växthusgaser till atmosfären (GWP) och byggnaders energiprestanda (EPBD) avrapporterat i Boverkets rapport 2026:16, där exempelvis klassificering av byggnadskategorier och statligt utvecklade it-stöd som ska tillhandahållas kommunerna nämns.

2.2 Arbetsmetod

En arbetsgrupp bestående av planarkitekt, expert på digitalt byggande, jurister och nationalekonom på Boverket har genomfört arbetet med författningsförslag.

Under arbetet har Boverket haft en dialog med flera olika aktörer, bland annat Skatteverket, Lantmäteriet och Statistikmyndigheten SCB.

2.3 Begrepp

Här följer en beskrivning av ett antal begrepp som används i rapporten.

Ansökan
Med ansökan avses en förfrågan till en myndighet avseende ett visst beslut. Det kan vara att någon efterfrågar ett beslut om bygglov. Enligt PBL kan man ansöka om flera olika typer av beslut, varav de flesta finns i lagens nionde kapitel. Det finns också ansökan om planbesked i 5 kap. samt om ingripandebesked i 11 kap. Det finns också åtgärder som kräver anmälan enligt 6 kap. 1–3 §§ PBL. En anmälan är en förfrågan, eller ansökan, om startbesked enligt 10 kap. 23 § PBL.

API
Application programming interface eller applikationsprogrammeringsgränssnitt är ett sätt att beskriva hur olika programvaror kan kommunicera med varandra.

Handläggning
Med handläggning avses åtgärder som en myndighet vidtar för att bereda ett ärende för beslut. Vilka åtgärder myndigheten är skyldig att vidta framgår vanligen av lag eller annan författning. Även åtgärder som ska vidtas enligt lagstiftningen efter att ärendet beslutats, som expediering, utgör handläggning enligt Boverkets författningsförslag.

Klassificeringsstruktur
En klassificeringsstruktur är en struktur för sortering och klassificering av olika begrepp eller objekt inom ett system. I detta sammanhang avses en strukturering av objekt i ärenden enligt PBL. För att detta ska fungera effektivt behöver strukturen vara en del av ett ärendehanteringssystem.

Digitalt format

Med digitalt format avses att informationen ska vara möjlig att bearbeta digitalt. Det kan vara ett pdf-dokument, en BIM[1]-modell eller information som förmedlas genom en e-tjänst.

[1] BIM står för byggnadsinformationsmodellering (Building Information Modeling).

3 Övergripande redogörelse

Boverkets rapport 2025:20 – En gemensam väg för PBL-ärenden, visar att det är kostnadseffektivt att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen. Att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen innebär, enligt Boverket, att gå längre än en förflyttning från analoga dokument till digitalt strukturerad information. Digitalisering, i Boverkets mening, innebär även att utnyttja digitaliseringens möjligheter med effektiva tekniska stöd och processer som tillsammans bidrar till en effektiv förvaltning och undanröjer administrativa hinder.

Ett sätt att stärka digitaliseringen är att se på processer med rötter i en manuell tradition ur perspektivet digitalt först. Detta ger möjlighet att skapa mer enhetliga processer för informationshantering vilket kan förenkla för både myndigheter och enskilda. Bland annat har Boverket under arbetet med rapporten identifierat handläggningsåtgärder med liknande informationsbehov och funktion men som regleras på flera olika ställen i lagstiftningen. Boverket föreslår att sådana handläggningsåtgärder harmoniseras för att skapa bättre möjligheter till enhetliga systemstöd.

För att möjliggöra detta lämnar Boverket författningsförslag i denna rapport och redogör för bakomliggande problembild och vissa överväganden i detta avsnitt.

3.1 Problembild

PBL är en processlagstiftning som redogör för vilka handläggningsåtgärder som ska genomföras för olika ärendetyper och i vissa fall med parallella processer för särskilda situationer. Lagstiftningen är återhållsam med reglering avseende informationsmängderna i processerna och det finns få styrningar mot en digital hantering. PBL reglerar heller inte hur den information som krävs för handläggningen av ett ärende ska hanteras vilket skapar ett stort utrymme för tolkning. Då PBL verkställs i kommunala verksamheter finns det ett stort utrymme för tolkning i den enskilda kommunen. Det innebär att många av landets 290 kommuner tillämpar olika förutsättningar för handläggningen av ärenden enligt PBL.

Den samlade problembilden beskrivs i rapporten En gemensam väg för PBL-ärenden. Nedanstående avsnitt avser att göra vissa förtydliganden.

3.1.1 Enhetlighet

Digitala system kan hantera stora mänger information både autonomt och effektivt. Digitala system är dessutom möjliga att bygga mer eller mindre intelligenta, inte minst med hjälp av artificiell intelligens. Denna intelligens, eller parametriska behandling, kan tolka ostrukturerad information förhållandevis bra och förmågan växer över tid. Men det kommer med ett

pris genom ökad komplexitet i system och betydligt större behov av beräkningskraft för tolkningen.

Myndigheter kan bidra till att minska komplexiteten genom tydlig kravställning för den data som förväntas bifogas av en sökande eller sakägare i ett ärende eller annan information som hanteras inom myndighetens ansvarsområde. Kravställningen i sin tur kan realiseras genom specifikationer som sedan omsätts till bland annat formulär för ansökan och kommunikationsgränssnitt. I dagens informationslandskap kan formulär av den typen verka omoderna men vid hantering av stora informationsmängder är resurseffektivitet eftersträvansvärt, inte minst ur ett infrastrukturellt perspektiv. Bearbetning av ostrukturerad information kan kräva mångdubbelt med beräkningskraft jämfört med tydligt strukturerad information.

Boverket menar att it-s ystem som har till huvuduppgift att utföra eller underlätta myndighetsarbete bör vara förhållandevis enkla i sin utformning och bygga på robusthet. Boverket anser också att tydlig struktur och kravställning på grundläggande funktionalitet och informationsmängder ger goda förutsättningar för större enhetlighet. Något som i dagsläget alltså är svårt när 290 kommuner frivilligt skulle behöva samordna sig för att uppnå enhetlighet.

Huvudförslagen i denna rapport syftar därför till att bidra till enhetlighet i informationshanteringen. Boverket ser ett behov av att både processer och informationsstrukturer beskrivs på ett tydligt sätt och att Boverket, enligt författningsförslagen i denna rapport, ges en föreskriftsrätt för den information som är nödvändig för ärendehanteringen. Sådana föreskrifter borde leda till förenklad upphandling och kravställning på både lokala och centrala IT-stöd och på sikt minska inlåsningseffekter.

3.1.2 Digital kommunikation under handläggning

Att digital kommunikation är att föredra i flera sammanhang är nog en självklarhet för många idag. Den digitala kommunikationen styrs inte av öppettider eller fysiska hinder. De allra flesta har också en vana att hantera sina vanligaste ärenden så som bankärenden, deklarationer och kontakt med Försäkringskassa genom mobiltelefon eller andra bärbara enheter. Många av dessa ärenden genomförs smidigt och dessutom med en relativt god säkerhet genom användning av olika digitala identifieringsmöjligheter så som Bank-ID eller Freja. Dessa system och funktioner kallas samlat för e-tjänster.

2024 genomförde Boverket en undersökning[2] där ca 85 procent av de tillfrågade kommunerna svarar att de har någon form av e-tjänst. Det innebär att det redan finns en utbredd användning av digital kommunikation

[2] Boverket (2024): Rapport Boverket enkät till kommuner 2024. Dnr: 5712/2023.

för att upprätta eller ansöka om ett ärende. Däremot är det endast är ca 45 procent av kommunerna i samma undersökning som uppger att de samlar kontakten i en gemensam tjänst som ”Mina sidor” och/eller använder den elektroniska brevlådan ”Mina Meddelanden”. Det innebär att i mer än hälften av de svarande kommunerna så bryts den digitala kedjan efter ansökningstillfället för att sedan övergå i andra kanaler. Boverket har sedan den undersökningen gjordes inte fått några indikationer på att tillämpningen skulle ha minskat.

Sådana avbrott gör det svårare och mer tidskrävande att följa upp kommunikationen med enskilda. I yttersta fall kan brister i kommunikationen leda till formaliafel för att informationen är svåröverskådlig för både handläggaren och den enskilda. Formaliafel i det här sammanhanget kan exempelvis handla om att handläggaren missat ett yttrande från en sakägare eller att en tidsfrist som angivits inte bevakats. Formaliafel av den typen gör att handläggningsreglerna inte uppfyller sitt syfte och skapar en risk att beslut upphävs vid överprövning eller att ärendet återförvisas. Något som i sin tur bidrar till ökade ledtider.

De flesta invånare använder sig idag av tjänster som digital identifiering och elektroniska brevlådor, samtidigt finns det grupper i samhället som inte använder sig av digitala tjänster av olika anledningar. Detta är något som ibland beskrivs som ett digitalt utanförskap. Digitalt utanförskap, oavsett anledning, är något som måste tas i beaktande vid utveckling av förslag som gäller offentligrättsliga processer.

Det finns dock exempel på regler som åsidosätter den teknikneutralitet som normalt sätt omfattar offentligrättsliga processer. Exempelvis kan vi i Danmark hitta reglering där användning av en nationell e-tjänst för bland annat ansökningar om bygglov, Byg og Miljø[3], föreskrivs enligt 9 § Bygningsreglementet (BR18). Författningen innehåller även en möjlighet för byggnadsnämnden att undanta kravet på användning av e-tjänsten vid särskilda skäl där en sökande inte kan förväntas kunna använda tjänsten. I sådana fall kan byggnadsnämnden besluta att motta en muntlig ansökan eller skriftlig i annan form än e-tjänst.

En sammantagen problembild är att även om många av kommunerna ger möjlighet till en första kontakt genom en digital kanal är det långt ifrån alla kommuner som erbjuder en möjlighet att kommunicera digitalt genom hela ärendet.

3.1.3 Statistik

Liksom med kommunikationen i ärendena arbetar inte kommunerna i första hand alltid digitalt med behandlingen av den information som

[3] Miljøstyrelsen. Byg og miljø. Webbtjänst. https://www.bygogmiljoe.dk/. Hämtad 2026-05-27.

ligger till grund för statistik och taxering. Hanteringen av statistikuppgifter behandlas av Boverket i bland annat Rapport 2023:7 – Lov- och byggprocess utan fysiska handlingar. I rapporten pekar Boverket på den tradition som behandling av statistikuppgifter vilar på och där uppgifterna ofta fylls i för hand på papper för att senare stansas in i ett digitalt system.

Detta arbetssätt visar på att informationsbehandling för statistik inte ses som en central del i byggnadsnämndens uppdrag, trots uttryckligt stöd i Statistikmyndigheten SCB:s föreskrifter. Något som leder till uppgifter som kan registreras sent och bidra till varierande kvalitet i uppgifterna. Vidare behandlas uppgifter som ligger till grund för taxering och kartproduktion inte heller på ett stringent sätt och skulle kunna effektiviseras utifrån lov- och byggprocessen.

Genom förslagen i Boverkets rapport 2025:20 aktualiseras frågan och Boverket föreslår att de informationsmängder av samhällsviktig karaktär ges en mer framskjuten roll i byggnadsnämndens arbete. För att ytterligare underlätta och förtydliga arbetet föreslås en klassificeringsstruktur, förtydligande av start och sluttider för processer samt systemstöd för överföring av uppgifter. Kommunernas årliga tidsåtgång för behandlingen av enbart statistikuppgifter rörande bygg- och rivningslov uppskattades till 13 000 timmar med stöd av den enkät[4] som gjordes i samband med Boverkets rapport 2025:20.

3.2 Överväganden

För att ta fram avvägda författningsförslag krävs en stor del överväganden. Ett primärt övervägande är om reglering över huvud taget krävs på området för att uppnå syftet. Vidare överväganden rör om regleringen som föreslås blir ändamålsenlig och om regleringen står i proportion till de konsekvenser som uppstår till följd av regleringen.

Överväganden rör också hur författningsförslagen ska utformas rent lagtekniskt. Vilket bland annat beror på vilken nivå i regelhierarkin som det aktuella förslaget bäst regleras på samt att se till att förslaget inte riskerar att ge upphov till dubbelreglering.

3.2.1 Författningsbehov

Författningsbehoven utgår från att det för syftet idag saknas bindande reglering i EU-rätt, grundlag, övriga lagar eller förordningar. För de syften som eftersträvas med förslagen i denna rapport har Boverket identifierat att det är lämpligast att göra ett antal ändringar i PBL samt föreslå en helt ny lag som ställer krav på att byggherren och byggnadsnämnderna ska

[4] Boverket (2025): Kommuners kostnader för ärendehanteringssystem 2025. Dnr: 4413/2024.

kunna tillgängliggöra samhällsviktiga uppgifter även om dessa inte omfattas av lov- eller anmälningsplikt.

Till dessa lagändringar förslås också följdändringar i plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, samt införandet av en ny förordning till den föreslagna lagen om samhällsviktiga uppgifter.

Utöver det så föreslås också att Boverket ges två nya föreskriftsrätter gällande innehållet i en nationell klassificeringsstruktur samt gällande digital kommunikation i ärenden enligt PBL.

Följande avsnitt redogör för, utöver författningskommentarerna och konsekvensbeskrivningen, de överväganden som gjorts under arbetet.

3.2.1.1 Startdatum för planärenden

För att kunna mäta hur lång tid det tar att ta fram en detaljplan behövs information om när planläggningen påbörjades. När kommunen påbörjar en planläggning idag krävs inte ett formellt beslut. Det gör att tidpunkten för start av planläggning blir en bedömningsfråga från fall till fall, beroende på kommunens interna processer.

För att kunna få fram statistik om ledtider[5] för detaljplaneläggning behövs därför ett krav på att kommunen ska påbörja detaljplaneläggning genom ett beslut. Detta har även andra fördelar, exempelvis att det blir tydligare enligt vilken lagstiftning en detaljplan ska tas fram. Tillämpningen av övergångsbestämmelser förutsätter ofta att kommunen bedömer när detaljplanearbetet påbörjades, vilket gör att tillämpningen blir olika mellan kommuner.

Ett beslut om att påbörja ett arbete med planläggning bör tas tidigt i processen, innan några formella processteg inleds och innan konkreta åtgärder vidtas för att bereda planförslaget. Tidpunkten för beslutet kan dock vara svår att reglera exakt i PBL eftersom dessa åtgärder i sig inte är lagreglerade. Det första formella steget i en detaljplaneprocess är oftast samrådet vilket i sammanhanget är relativt sent i processen. Boverket bedömer därför att det är lämpligast att kommunen själv får avgöra när beslutet ska tas. Det bör dock framgå att beslutet inleder detaljplaneläggningen.

Det kan uppstå situationer när kommunen ser behov av att starta om en planläggning, till exempel om planarbetet varit vilande under en längre tid eller det skett ändringar i lagstiftning som kommunen vill kunna tillämpa. Kommunen kan då välja att starta om planläggningen genom att ta ett nytt beslut om att inleda planläggning. Detta motsvarar gällande

[5] Initiativet Bygg i tid (2025): Nationellt ledtidsindex – Kommuner med effektiva plan- och bygglovsprocesser. https://www.fastighetsagarna.se/globalassets/rapporter/sverige/nationellt-ledtidsindex-2025.pdf?bustCache=1779715991649. Hämtad 2026-05-25.

praxis med skillnaden att startdatumet alltid blir tydligt om förslaget genomförs.

Boverket anser att det inte bör regleras vilken instans på kommunen som får ta beslutet. Det föreslås heller inga formkrav för beslutet eller dess innehåll. Att beslutet ska dateras behöver inte regleras särskilt. Kommunen avgör själv hur beslutet ska tas och i vilken form men har att följa 31 § förvaltningslagen (2017:900).

3.2.1.2 Krav på handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur

Så som Boverket redogjort för i rapporten En gemensam väg för PBL-ärenden bör implementeringen av en nationell klassificeringsstruktur ske obligatoriskt och kostnadsfritt för kommunerna. Detta gäller oavsett om införlivandet sker genom kommunernas ärendehanteringssystem eller ett nationellt framtaget system.

I denna rapport gör Boverket vissa förändrade överväganden gällande författningsbehovet gentemot de överväganden som gjordes i rapport 2025:20 – En gemensam väg för PBL-ärenden.

För det första anser Boverket att den relevanta regleringen bör finnas i PBL och inte endast i PBF. Regleringen behöver införas på lagnivå eftersom det rör sig om skyldigheter för kommunerna som idag saknar motsvarighet i lagstiftningen. Förslaget bedöms därför inte kunna genomföras endast genom verkställighetsföreskrifter. För det andra behöver kravet på att handlägga ärenden digitalt specificeras till handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur.

Däremot anser Boverket fortfarande att den grundläggande regleringen bör vara allmänt hållen för att utvecklas i närmare detalj på förordnings- och föreskriftsnivå. En viktig fråga är därför på vilken detaljnivå de grundläggande kraven bör vara för att säkerställa att kommunerna tillämpar en klassificeringsstruktur. Boverket har övervägt att låta vissa frågor regleras i närmare i PBL eller PBF. Klassificeringsstrukturen är dock i sig detaljerad och föreskrifterna som hör till behöver möta detta behov på detaljstyrning. Sådana mer detaljerade krav som i praktiken ska tillgodoses genom tekniska lösningar bedöms inte som lämpliga att reglera på annan författningsnivå än föreskrifter eftersom det kan göra regelverket svårt att överblicka och tillämpa. Samtidigt löper mer allmänt hållna krav rörande klassificeringsstruktur en risk att bli relativt meningslösa i praktiken eftersom den närmare innebörden ändå behöver styras genom föreskrifter. Regleringen på lag- och förordningsnivå bör därför vara generell och allmänt hållen.

3.2.1.3 Krav på kapacitet att ta emot ansökningar med mera i digitalt format

Ärenden enligt PBL påbörjas i huvudsak antingen genom att en ansökan kommer in till kommunen eller genom att kommunen själv initierar ärendet. För egeninitierade ärenden ansvarar kommunen själv för att ärendet och informationen struktureras i enlighet med klassificeringsstrukturen. När det gäller ärenden som initieras genom ansökan är det önskvärt att informationen i ansökan är strukturerad i enlighet med klassificeringsstrukturen redan när den kommer in, för att minimera behovet av manuella åtgärder. Det kan gälla en ansökan om bygglov, rivningslov, planbesked med mera. Ett krav på att ärenden ska handläggas i enlighet med en klassificeringsstruktur är inte tillräckligt för att uppnå detta eftersom ärendet inte inleds förrän ansökan inkommit till kommunen.

Boverket anser därför att det behöver säkerställas att kommunen använder sig av någon form av e-tjänst för mottagande av ansökningar som sorterar och strukturerar informationen i ansökan i enlighet med en klassificeringsstruktur. Det behöver också säkerställas att en sådan e-tjänst kan ta emot format som exempelvis BIM-modeller.

En e-tjänst för hantering av ansökningar kan användas av den som lämnat in ansökan och av myndigheten som hanterar ansökan. Tjänsten fungerar som en kommunikationsyta där det bland annat framgår vilka handlingar som lämnats in, beslut som tagits eller om myndigheten bedömt att en komplettering behövs. Det behöver vara tydligt för sökanden om denne förväntas agera på något sätt eller om ärendet avvaktar på åtgärder från myndighetens sida, det vill säga ”hos vem bollen ligger” i ärendet.

Samma behov föreligger för annan kommunicering som krävs enligt PBL, exempelvis gällande yttranden som inkommer i samband med samråd och granskning när en detaljplan upprättas. Det behövs då någon form av tjänst för inlämning av synpunkter. Ett sådant krav skulle framför allt innebära att den som enligt 5 kap. 11 § PBL ska beredas tillfälle att lämna synpunkter, har en möjlighet att lämna in dessa till kommunen genom exempelvis en e-tjänst. Där kan den som lämnat in en synpunkt få bekräftat att synpunkten lämnats in och information om den pågående processen.

Boverket anser inte att det är lämpligt att kräva att sökanden ska lämna in ansökningar i ett visst format eller att informationen ska struktureras i enlighet med klassificeringsstrukturen. Kravet bör inriktas på kommunens kapacitet att ta emot ansökningar i digitalt format. Med digitalt format avses att informationen ska vara möjlig att bearbeta digitalt. Analoga ansökningar kommer fortfarande vara möjliga och förslaget strider på så vis inte mot det generella kravet på teknikneutralitet. Det kan också tilläggas att begreppet ”digital” är vedertaget och används i andra författningar, till exempel i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till offentlig digital service.

När en analog ansökan handläggs kommer kommunen behöva vidta åtgärder för att informationen i ärendet ska struktureras enligt klassificeringsstrukturen. För att se till att ansökan innehåller rätt uppgifter kan formulär tillhandahållas av den myndighet som ansvarar för klassificeringsstrukturen. Boverket anser inte att något särskilt författningsstöd behövs för detta.

3.2.1.3.1 Särskilt om byggprocessen enligt 10 kap. PBL

Boverket anser att även byggprocessen enligt 10 kap. PBL bör kunna skötas genom en e-tjänst. Därför föreslås att byggnadsnämnden ska kunna ta emot de handlingar som behövs för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt 10 kap. PBL i digitalt format.

Byggprocessen syftar i praktiken till att byggnadsnämnden ska få tillräckligt underlag för att kunna besluta om start- och slutbesked enligt 10 kap. 23 och 34 §§ PBL och påminner i det avseendet om ett ansökansförfarande. Till skillnad från övriga ansökansförfaranden enligt PBL inleds byggprocessen dock inte genom en ansökan. Det första formella steget i byggprocessen är i stället att byggnadsnämnden skickar en kallelse till tekniskt samråd enligt 10 kap. 14 § PBL. Paragrafen anger bland annat att byggnadsnämnden ska kalla till ett sammanträde för tekniskt samråd efter att lov har getts eller anmälan kommit in. Kallelsen ska skickas till byggherren och den eller dem som är kontrollansvariga.

Boverket anser att detta behöver justeras så att det i stället anges att byggherren ska begära ett tekniskt samråd. En sådan begäran ska kunna lämnas in i digitalt format och i förlängningen genom en e-tjänst. Detta säkerställer att byggherren har tillgång till e-tjänsten genom hela byggprocessen. Utan en sådan ändring kommer byggnadsnämnden visserligen ha en e-tjänst för mottagande av handlingar med mera i byggprocessen, men det är inte säkerställt att byggprocessen kan inledas genom e-tjänsten.

Förslaget att justera 10 kap. 14 § PBL motsvarar enligt Boverkets uppfattning hur paragrafen tillämpas för närvarande. Det kan rent av vara olämpligt att kalla till tekniskt samråd med ett angivet datum, innan det står klart att byggherren vid det datumet är redo att lämna in de handlingar som krävs för startbesked (se 10 kap. 18 § PBL). Enligt Boverkets uppfattning framgår det inte tydligt i lagens förarbeten varför byggnadsnämnden ska kalla till tekniskt samråd utan dröjsmål så snart bygglov beviljats. Möjligen har detta bedömts vara processeffektivt.

I praktisk handläggning kan den föreslagna regleringen tillämpas genom att byggnadsnämnden, i en digital tjänst, erbjuder ett antal tider som byggherren sedan kan välja att göra sin begäran utifrån varpå byggnadsnämnden formellt skickar en kallelse till de som berörs av samrådet som en bekräftelse på begäran.

Enligt tidigare gällande lagstiftning skulle byggnadsnämnden kalla till byggsamråd, vilket motsvarade tekniskt samråd, när en bygganmälan kommit in (9 kap. 7 § upphävda plan- och bygglagen ([1987:10]). Förslaget innebär på så vis även en ökad tydlighet i hur processen ska gå till i praktiken.

3.2.1.4 Registerskyldighet för åtgärder med samhällsviktiga uppgifter

I rapporten En gemensam väg för PBL-ärenden pekade Boverket på behovet av en särskild lagstiftning om insamling av samhällsviktig information. En nationell klassificeringsstruktur, oavsett om det implementeras i ett nationellt eller kommunalt ärendehanteringssystem, möjliggör en sådan insamling. Det bör därför införas ett regelverk som säkerställer att informationen i PBL-ärenden registreras och görs tillgänglig via ett API[6]. Detta innebär att statliga myndigheter som behöver informationen för att fullgöra sina uppgifter kan få direkt tillgång till den.

Reglerna om undantag från bygglov i PBL medför dock att många åtgärder som omfattas av PBL utifrån kraven på byggnadsverk inte kommer in i PBL-processen och kommunens handläggningssystem. Information som andra myndigheter har behov av i sin verksamhet finns alltså inte tillgänglig någonstans genom en offentlig process. Det kan vara information som är nödvändig för korrekta grundkartor, nybyggnadskartor, underlag för taxering och för kommunens tillsyn över tillämpningen av PBL i övrigt.

Föreslagen reglering innebär att den som utför eller låter utföra åtgärder som följer av den föreslagna lagen ska anmäla vissa åtgärder till kommunen. Regleringen innebär samtidigt att kommunen ska registrera vissa åtgärder i sina system för handläggning och långtidsbevarande av PBL-ärenden.

Boverkets rapport gick inte närmare in på regelverket som måste finnas som stödjer kommunernas rätt att hålla register och formerna för tillhandahållandet av informationen som är nödvändiga utifrån GDPR[7], lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s allmänna dataskyddsförordning och offentlighets och sekretesslagen (2009:400), OSL.

Den nu föreslagna regleringen hanterar kommunens och byggherrens skyldigheter att hantera information och att den ska kunna tillgängliggöras genom API. Det är GDPR och OSL som i grunden reglerar och sätter

---

[6] Ett API (Application Program Interface) fungerar som en bro mellan exempelvis två system och är ett kontrollerat sätt att överföra information på.
[7] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direkt 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

gränser för lagring och tillhandahållande av informationen. De myndigheter som har rätt att ta del av informationen ska direkt via API och förmågorna i de tekniska funktionerna i systemen med automatik få tillgång till informationen.

Respektive inhämtande myndigheter måste ha stöd i författning för att få inhämta, använda och registrera informationen för sina egna ändamål. De myndigheter vi närmast identifierat är Skatteverket, Statistikmyndigheten SCB, Lantmäteriet och Boverket. Det är möjligt att det kan finnas ytterligare myndigheter som ansvarar för regelverk avseende markansvändningsåtgärder som behöver samhällsviktig information som inte skördas naturligt när åtgärderna utförs. Den korta utredningstiden har inte medgett en grundligare utredning.

På motsvarande sätt som i förordningen (2000:308) om fastighetsregister föreslår Boverket att sådana uppgifter som är relevanta för statliga myndigheter enligt vårt förslag särskilt registreras. Det skulle röra både uppgifter som upprättas i olika PBL-ärenden och uppgifter med krav på registrering enligt Boverkets förslag för åtgärder som omfattas av PBL. Här har Boverket under arbetet hämtat inspiration från lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattenundersökning och brunnsborrning med tillhörande förordning vilka innehåller bestämmelser med motsvarande syfte.

Syftet med regleringen är att skapa möjlighet och särskild rättighet för kommunerna att tillhandahålla vissa uppgifter genom API utan att tillhandahållandet ska prövas som ett utlämnande av allmän handling enligt OSL vid varje enskilt tillhandahållande. Det ger även ett konkret stöd för kommunen att utifrån GDPR särskilt hantera och tillhandahålla sådana särskilt samhällsviktiga uppgifter.

En sekretessbelagd uppgift får endast lämnas ut enligt angivna förutsättningar i OSL. Enligt 10 kap. OSL finns också sekretessbrytande bestämmelser och om undantag från sekretess. Exempel på sekretessbrytande omständigheter är att uppgiften måste lämnas ut för att myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Stödet i Boverkets förslag till lag och förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation är avsett att bli sekretessbrytande för uppgifterna som omfattas av lagen. Enligt OSL tillåts endast lagstadgade undantag för utlämnande och informationsutbyte mellan myndigheter av sekretessbelagda uppgifter, främst för att underlätta samverkan, förebygga brott eller på annat sätt förhindra överträdelser.

För att lagen ska bli verkningsfull krävs det en skälig tidsgräns för den enskilda att inkomma med uppgifter om en lovbefriad åtgärd. En sanktionsmöjlighet föreslås också att införas för att skapa följsamhet mot tidsgränsen men även för att förhindra att oriktiga uppgifter lämnas in uppsåtligt. Boverket anser att ett sådant sanktionssystem kan följa samma

mönster som i lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning, där Sveriges geologiska undersökning, SGU, pekas ut att kunna väcka allmänt åtal. I förslaget pekas samtliga berörda myndigheter som ska kunna väcka åtal ut och tidsgräns för att lämna in uppgifter föreslås bli tre månader från att åtgärden slutförts.

I praktiken skulle lagstiftningen om uppgifter vid bland annat brunnsborrning också kunna inordnas under lagförslaget liksom andra åtgärder vars information är samhällsviktig men som inte omfattas av PBL. Det kan röra frågor som uppkommer i planärenden och åtgärder som utförs i samband med dagvattenutbyggnad eller arkeologiska utgrävningar som i sig är isolerade ärenden i förhållande till PBL men som statliga myndigheter har ett mycket stort intresse av att kunna få tillgång till samlat. Den här utredningen har varit avgränsad till ärenden som omfattas av PBL och har därför inte medgett en djupare analys i frågan.

En annan viktig fråga är om det ska stanna vid regeringen att bestämma vilka uppgifter, åtgärder och myndigheter som berörs utan möjlighet till vidaredelegering av föreskriftsrätten. Fastighetsägarens eller byggnadsägarens skyldighet att lämna uppgifter i senare skeden görs om till en skyldighet för den som utför åtgärden att lämna uppgiften redan när den utförs. I praktiken kan den som utför åtgärden och den som i slutändan äger resultatet av åtgärden vara samma person. Det är både betungande och ingripande för enskilda och företag att anmäla åtgärder utöver det som redan följer av olika lagtillämpningar. Även om det i förlängningen gynnar deras intressen kan det därför vara rimligt att det är regeringen och inte statliga myndigheter som slutligen bestämmer om uppgiftsskyldigheten. Det kan också tilläggas att eventuella egenintressen hos de statliga myndigheterna kan riskera suboptimera samhällsnyttan om inte nyttorna bedöms samlat.

3.2.1.5 Författning om nationellt system

I arbetet med regeringsuppdraget, framför allt i samband med delrapporten 2024:23, beställde Boverket en analys av de juridiska förutsättningarna för nationella systemstöd från ett givet antal scenarier. Denna beställning gjordes delvis utifrån uppgifter från Lantmäteriet om eventuella svårigheter i förhållande till det nationella systemet, Trossen, som Lantmäteriet gjort tillgängligt för de kommunala lantmäterimyndigheterna.

Den juridiska analysen genomfördes av en advokatbyrå och förankrades med Upphandlingsmyndigheten, Konkurrensverket och Sveriges kommuner och regioner. Analysen pekade preliminärt på att det minst problematiska scenariot var ett statligt framtaget mjukvarustöd till kommunerna som tillhandahålls vederlagsfritt, tillsammans med ett krav på kommunerna att använda stödet. Något som Boverket också rapporterade i sina slutsatser.

I arbetet med denna rapport har även övervägts att ta fram ett författningsförslag för ett nationellt ärendehanteringssystem. Boverkets bedömning är dock att det inte är lämpligt att skriva fram ett författningsstöd för både en klassificeringsstruktur och ett systemstöd på samma gång. Detta eftersom både framtagande och användning av ett sådant nationellt system kräver en bakomliggande struktur som i detta fall skulle baseras på klassificeringsstrukturen.

Boverkets bedömning är därför att en reglering av både en klassificeringsstruktur och användning av ett systemstöd som baserar sig på klassificeringsstrukturen ger upphov till en dubbelreglering. Därför skrivs endast författningsstöd för användning av klassificeringsstrukturen fram i detta läge.

Om det bedöms aktuellt att genomföra ett nationellt ärendehanteringssystem hade krävts ytterligare reglering jämfört med Boverkets förslag. Boverkets förslag kan dock relativt enkelt anpassas genom att den föreslagna skyldigheten att använda ett nationellt klassificeringssystem i stället formuleras som en skyldighet att använda ett nationellt ärendehanteringssystem. Utöver detta krävs sannolikt en författning om nationellt ärendehanteringssystem där ansvarig myndighet pekas ut samt den reglering som bedöms nödvändig i övrigt. Här kan inspiration tas i proposition 2025/26:257, krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem. En skillnad är då att det handlar om kommunal handläggning av statlig verksamhet.

3.2.2 Tillkommande föreskrifter

Författningsförslagen på lag- och förordningsnivå reglerar i huvudsak grundläggande skyldigheter samt generella principer. För att många av dessa ska bli verkningsfulla kommer det krävas kompletterande detaljreglering genom föreskrifter. Regeringen eller den myndighet regeringen utser föreslås få en föreskriftsrätt för att tydliggöra informationsinnehåll, processer och metoder. Myndighetsföreskrifter tas fram i särskild ordning där bland annat konsekvensutredning och remissförfarande ingår.[8]

3.2.2.1 Nationell klassificeringsstruktur

Boverkets föreskriftsrätt för en nationell klassificeringsstruktur som föreslås införas genom 10 kap. PBF möjliggör detaljerade föreskrifter om hur ärenden och objektstyper ska klassificeras.

Klassificeringsstrukturen föreslås som detaljerade tabeller, inte olikt de tabeller över planbestämmelser i Boverkets föreskrifter (BFS 2020:5) om detaljplaner. Innehållet föreslås baseras på den leverans av

[8] 3 och 12 §§ förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

klassificeringsstruktur som presenteras i samband med Boverkets rapport 2025:20, En gemensam väg för PBL-ärenden.

3.2.2.2 Ansökningar i digitalt format

I Boverkets föreskriftsrätt för en nationell klassificeringsstruktur som föreslås införas genom 10 kap. PBF ryms föreskriftsrätt om vilka digitala format byggnadsnämnden ska ha kapacitet att ta emot vid exempelvis ansökningar.

Syftet med regleringen är att underlätta kravställning på tekniska system för byggnadsnämndens användning för att uppnå större enhetlighet mellan kommunerna och bidra till att sänka kostnader för utveckling genom gemensam kravställning.

3.2.2.3 Registerskyldighet för åtgärder med samhällsviktiga uppgifter

Boverket föreslår både en lag och en förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation. Förordningen med dess bilagor ska ange vilka åtgärder som omfattas och vilken typ av information som ska registreras. Förslaget innebär också att Boverket ges bemyndigande att besluta om föreskrifter. Föreskrifterna ska främst hantera frågor om hur uppgifterna i praktiken ska tillgängliggöras för statliga myndigheter, så att ärendehanteringssystem kan utformas med lämplig funktionalitet för att uppfylla en sådan förpliktelse. Föreskrifternas närmare innehåll kommer därför vara beroende av om det API som informationen ska tillgängliggöras via genomförs som en del av ett kommunalt eller nationellt ärendehanteringssystem.

De frågor som har störst praktisk betydelse för enskilda, det vill säga vilka åtgärder som ska registreras och vad anmälan ska innehålla, föreslås alltså beslutas av regeringen via en förordning. Mer tekniska frågor som rör tillgängliggörandet föreslås beslutas av Boverket genom föreskrifter.

3.2.2.4 Nationellt system för handläggning av ärenden enligt PBL

En föreskriftsrätt har inte föreslagits för ett nationellt system för handläggning av ärenden enligt PBL eftersom Boverket i det här läget valt att lämna författningsförslag gällande användning av en nationell klassificeringsstruktur. Se avsnitt 3.2.1.5.

Skulle valet falla på att anta författningsstöd för användning av ett nationellt system för handläggning av ärenden enligt PBL skulle även en föreskriftsrätt för ett sådant system behöva tas fram. I en sådan föreskrift hade bland annat behövts reglera att systemet ska använda en nationell klassificeringsstruktur så som beskrivs i avsnitt 3.2.2.1. En sådan föreskrift skulle även behöva reglera frågor om exempelvis tillgång till systemet och ansvarsfördelning mellan användare och tillhandahållare och frågor relaterade till användning för myndigheter och enskilda.

4 Konsekvenser av författningsförslagen

Boverket ska redovisa vilka konsekvenser som författningsförslagen i utredningen kan innebära i olika avseenden. Konsekvensutredningen ska innehålla redogörelser och analyser samt bedömningar på sätt som framgår av 6–10 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar (konsekvensutredningsförordningen).

4.1 Redogörelse av problemet

Den dagliga tillämpningen av PBL sker i första hand genom landets 290 kommuner. Det finns relativt få regler om hur handläggningen ska gå till, vilket ger kommunerna en betydande frihet. De allra flesta kommuner har också egna organisatoriska och tekniska lösningar för att klara sina uppdrag. Denna uppdelning gör det svårt att skapa enhetlighet genom mjukare styrning såsom vägledning eller samverkan.

Bristande enhetlighet bidrar till svårigheter att bland annat ta fram jämförbara uppgifter ur ärendena för användning vid bland annat statistik och taxering. Det skapar också en oförutsägbar situation för enskilda i hur den aktuella kommunen väljer att kommunicera och även på vilka underlag som önskas och på vilket sätt dessa ska lämnas in för en viss prövning.

Problemen leder till osäkerheter i ärendegången och förlängda ledtider.

4.2 Vilken förändring som eftersträvas

Boverkets förslag syftar till att uppnå en större enhetlighet i landets kommuner. Detta för att skapa en mer förutsägbar situation för landets byggherrar och sökande, men även för andra sakägare. Enhetlighet skulle också skapa bättre förutsättningar för att få statistik över ärenden och visa på jämförbara ledtider. Boverket strävar också efter att underlätta informationshanteringen hos andra statliga myndigheter så som Skatteverket och Statistikmyndigheten SCB.

Förändringen som eftersträvas är att alla kommuner handlägger sina ärenden i överensstämmelse med en klassificeringsstruktur och i ett vidare scenario med ett gemensamt systemstöd, särskilt framtaget för att stötta kommunerna i sin handläggning. Ett gemensamt systemstöd skulle även bidra till att underlätta samarbeten mellan kommuner och mellan kommun och andra myndigheter samt underlätta rörligheten för medarbetare mellan kommuner genom minskad inlärningstid.

4.3 Om ingen åtgärd vidtas (nollalternativet)

Ett scenario där inga åtgärder vidtas innebär att befintliga hinder för digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen kvarstår. Utan en nationell klassificeringsstruktur bedömer Boverket att det endast finns begränsade möjligheter att få fram nationellt jämförbar statistik med god kvalitet. Boverket tror att, om ingen åtgärd vidtas, befintliga brister i interoperabilitet mellan olika system riskerar att förvärras över tid. På internationell nivå skulle nollalternativet också kunna innebära ett hinder för implementeringen av EU:s SDG-förordning.[9] Interoperabla lösningar på nationell nivå underlättar starkt implementeringen, eftersom det då blir lättare att se till att de tekniska lösningarna kan användas av personer inom andra unionsstater.

4.4 Alternativa lösningar

I detta avsnitt följer en redogörelse för de olika alternativ som övervägts vid valet av författningslösning.

Samtliga författningsförslag kretsar kring införandet av en nationell klassificeringsstruktur i kommunernas handläggning av PBL-ärenden. Förslagen handlar till större del om att ställa krav på handläggning i enlighet med nationell klassificeringsstruktur samt bemyndiganden för att kunna besluta om mer detaljerade föreskrifter om tillämpningen av ett sådant krav.

Två av förslagen syftar till att skapa mer tillförlitlig och rättvisande grunddata genom att förbättra enhetligheten i PBL-handläggningen: förslaget om startdatum för detaljplaneärenden och förslaget om registerskyldighet för lovbefriade åtgärder. Dessutom föreslås en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla information som statliga myndigheter behöver för att uppfylla sina förpliktelser avseende bland annat taxering och statistik. Detta underlättar både kommunens och de statliga myndigheternas informationshantering.

4.4.1 Startdatum för ärende om detaljplaneläggning

Förslaget om ett lagkrav på ett beslut om att inleda planläggning syftar till att skapa tydlighet, förutsebarhet och transparens i planprocessen. Boverket har under arbetet övervägt några alternativ vilka redovisas nedan, med respektive för- och nackdelar.

[9] Europaparlamentets och rådets förordning 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012.

4.4.1.1 Alternativ 1 – Vid upprättande av ärende

I detta alternativ anses planläggning ha inletts när ett ärende upprättas och tilldelats ett diarienummer i kommunens ärendehanteringssystem.

Detta alternativ ger en tidig och administrativt tydlig startpunkt i processen och ligger i linje med hur ärendehantering generellt fungerar inom den offentliga förvaltningen. Samtidigt finns det flera nackdelar. Diarieföring styrs i dag av kommunernas interna rutiner som varierar mellan kommuner, vilket riskerar att leda till olika tillämpningar och bristande förutsebarhet. Det är tveksamt om detta överhuvudtaget är en lämplig fråga att reglera i PBL, eftersom den lagen i övrigt inte styr kommunernas interna ärendehantering och det saknas en naturlig paragraf att inordna en sådan bestämmelse i. Det hade även tangerat förvaltningslagen (2017:900) och kommunallagen (2017:725), vilket skulle kunna ge upphov till tolkningsproblem. Det finns med ett sådant alternativ en risk att diarieföring kommer att ske på olika grunder, till exempel vid första kontakt med en exploatör, vid formell ansökan eller vid frivilliga politiskt beslut, vilket hade urholkat syftet med en enhetlig reglering.

4.4.1.1.1 Effekt på problemet

Alternativet bedöms ge något förbättrade möjligheter att få ut enhetlig statistik, men bedöms samtidigt inte gå tillräckligt långt för att lösa problemet.

4.4.1.1.2 Konsekvenser för staten, kommunen eller regionen

För kommunens del innebär förslaget ett fortsatt stort bedömningsutrymme för att avgöra när en detaljplaneläggning ska anses ha inletts. Detta kan i sig ses som positivt men innebär att tillämpningen sannolikt blir olika bland kommunerna.

4.4.1.1.3 Konsekvenser för företagen

Alternativet bedöms inte påverka företag.

4.4.1.1.4 Konsekvenser för privatpersoner

Alternativet bedöms inte påverka privatpersoner.

4.4.1.1.5 Övriga samhällskonsekvenser

Förslaget innebär en tydligare utgångspunkt för när planläggning anses påbörjat jämfört med dagens hantering där det inte finns något formellt krav att ange startdatum. Förslaget ger fördelar för att kunna ta ut statistik om ledtider men även vid bedömning av när exempelvis ändringar i författning ska tillämpas utifrån övergångsbestämmelser.

4.4.1.1.6 Sammanvägd bedömning

Att koppla startdatumet till diarieföring ger en i huvudsak korrekt och ändamålsenlig startpunkt men riskerar ojämn tillämpning.

4.4.1.2 Alternativ 2 – Vid positivt planbesked

I detta alternativ skulle planläggningen ansetts ha inletts när kommunen lämnar ett positivt planbesked enligt 5 kap. 2–5 §§ PBL.

Detta har en del fördelar då planbeskedet redan är formellt reglerat i PBL, vilket ger en tydlig och enhetlig startpunkt. Ett positivt planbesked innebär även att kommunen har tagit ställning till att en planläggning är lämplig att påbörja, vilket skapar en koppling till det faktiska beslutet att inleda arbetet. Det finns dock uppenbara nackdelar, framför allt då planbesked inte är obligatoriskt och inte tillämpas för alla planärenden. Det innebär att detta alternativ inte ger en heltäckande reglering. Dessutom kan det gå lång tid mellan ett positivt planbesked och när planläggning faktiskt sätts i gång, vilket gör kopplingen till det reella planarbetet svag.

4.4.1.2.1 Effekt på problemet

Alternativet bedöms ge fördelar, men enbart i de ärenden planbesked används. Eftersom detta inte är obligatoriskt bedöms alternativet inte fullt ut lösa problemet.

4.4.1.2.2 Konsekvenser för staten, kommunen eller regionen

Från kommunens perspektiv är alternativet enkelt att tillämpa, men innebär fortsatt oklarhet när det gäller ärenden som inte initieras genom planbesked. Det innebär också att kommunen inte i samma omfattning själv råder över startdatum, eftersom ärenden om planbesked som huvudregel ska avgöras inom 4 månader, 5 kap. 4 § PBL.

4.4.1.2.3 Konsekvenser för företagen

Alternativet bedöms inte påverka företag.

4.4.1.2.4 Konsekvenser för privatpersoner

Alternativet bedöms inte påverka privatpersoner.

4.4.1.2.5 Övriga samhällskonsekvenser

Alternativet innebär en tydligare utgångspunkt för planläggningen i de fall ärendet initieras genom planbesked.

4.4.1.2.6 Sammanvägd bedömning

Alternativet planbesked har en tydlig förankringen i befintlig processtruktur men täcker inte alla planärenden och kan komma alldeles för tidigt i förhållande till det faktiska planarbetet.

4.4.1.3 Alternativ 3 – Genom ett beslut

Enligt detta alternativ anses planläggning ha inletts när kommunen fattat ett beslut om att inleda planläggning. Beslutet ska tas i ett tidigt skede av planläggningen.

4.4.1.3.1 Effekt på problemet

Alternativet innebär att planläggningen får en tydlig utgångspunkt och startdatum. Genom ett krav på beslut blir det tydligt så väl internt som för utomstående när planarbetet påbörjades och vilka regler som gäller för planläggningen.

4.4.1.3.2 Konsekvenser för staten, kommunen eller regionen

Alternativet innebär en viss administrativ börda för kommunen eftersom ett beslut måste tas. Förslaget begränsar dock inte vilken instans på kommunen som kan ta beslutet, vilket innebär att det blir kommunens delegationsordning som avgör detta.

4.4.1.3.3 Konsekvenser för företagen

Alternativet bedöms inte påverka företag mer än att det innebär en tydlighet vilka regler som gäller för en specifik planläggning.

4.4.1.3.4 Konsekvenser för privatpersoner

Alternativet bedöms inte påverka privatpersoner mer än att det innebär en tydlighet vilka regler som gäller för en specifik planläggning.

4.4.1.3.5 Övriga samhällskonsekvenser

Alternativet innebär att starten för en planläggning får en tydlig utgångspunkt i samtliga planärenden.

4.4.1.3.6 Sammanvägd bedömning

Alternativet bedöms vara det som bäst löser problemet med minst negativa konsekvenser.

4.4.2 Krav på handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur

4.4.2.1 Alternativ 1 – En lag om nationell klassificeringsstruktur

Alternativet innebär att kravet på att tillämpa en nationell klassificeringsstruktur vid ärendehandläggning enligt PBL införs i särskild lagstiftning.

Ett skäl för detta alternativ att frågan är något särpräglad i förhållande till övriga bestämmelser i PBL, som snarare reglerar grundläggande processer och de materiella frågor som ska prövas. Ett annat skäl är att det underlättar den författningstekniska hanteringen av hänvisningar i till exempel bemyndiganden enligt 16 kap. PBL eller 10 kap. PBF. Samtidigt bygger en klassificeringsstruktur för handläggning av ärenden enligt PBL direkt på de lagstadgade processerna. Boverket anser att regler som rör handläggning av ärenden enligt PBL som huvudregel hör hemma i PBL eller anslutande regelverk som PBF. Processerna ser också olika ut i lagen och har olika systematik. Det gör alternativet med särlagstiftning något svårhanterligt eftersom varje process ändå hade behövt ha en separat reglering i lagen.

Frågan har endast en författningsteknisk betydelse och innebär enligt Boverkets uppfattning ingen skillnad i sak gentemot alternativet att inarbeta bestämmelser om handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur i respektive processkapitel i PBL. Konsekvenserna skiljer sig därför inte mot huvudalternativet.

4.4.2.1.1 Sammanvägd bedömning

Boverket bedömer att alternativet har fördelar, men att sambandet mellan kravet på handläggning enligt en klassificeringsstruktur och lagens processer är starkt. Det bedöms mer lämpligt att inarbeta kravet i respektive process i PBL.

4.4.2.2 Alternativ 2 – Kraven inarbetas i PBL

Som beskrivits ovan anser Boverket att regler som rör handläggning av ärenden enligt PBL också bör placeras i PBL. Detta har fördelen att regleringen hålls samlad. Att frågan om klassificeringsstruktur är något särpräglad jämfört med övriga frågor som regleras i PBL bedöms inte vara något större problem eftersom det rör sig om relativt begränsade ändringar.

Frågan har dock endast författningsteknisk betydelse och innebär som sagt ingen skillnad i sak.

4.4.2.2.1 Sammanvägd bedömning

Alternativet innebär att reglering som rör kommunens handläggning hålls samlad i PBL. Boverket bedömer att detta är fördelaktigt jämfört med alternativet att införa en egen lag om klassificeringsstruktur.

4.4.3 Registerskyldighet för åtgärder med samhällsviktiga uppgifter

4.4.3.1 Alternativ 1 – En ny lagstiftning införs

En lag och en förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation införs.

4.4.3.1.1 Effekt på problemet

Syftet är att statliga myndigheter inte ska behöva begära ut uppgifter från kommuner som är nödvändiga i deras verksamhet som allmänna handlingar. På motsvarande sätt ska inte kommunerna efter begäran behöva sammanställa uppgifter till statliga myndigheter i särskild ordning. Genom regleringen möjliggörs registrering och tillhandahållande till myndigheter maskinellt. För att åtgärder som inte kräver lov eller anmälan ska kunna registreras föreslås en särskild informationsskyldighet för den som låter utföra åtgärden.

4.4.3.1.2 Konsekvenser för staten, kommunen eller regionen

Hanteringen av aktuella uppgifter kan göras maskinellt vilket innebär förenklingar i hanteringen för både kommuner och de statliga

myndigheterna. Bestämningen av aktuella uppgifter görs av den myndighet som regeringen bestämmer och framgår av specifikationerna som i sin tur utgör kravställning på systemen för handläggning av PBL-ärenden. Kommunernas hantering av ärendena förenklas härigenom avsevärt medan den myndighet i staten som inledningsvis ansvarar för framtagandet och senare förvaltningen av klassificeringssystemet initialt fått en kostnad som på sikt tjänas in genom ökade skatteintäkter när enskilda och företag kan investera i stället för att administrera manuella analoga ansökningar.

Kommunerna slipper i särskild ordning lämna uppgifter till berörda statliga myndigheterna och de statliga myndigheterna slipper i sin tur att hantera kommunala informationsleveranser i särskild ordning.

4.4.3.1.3 Konsekvenser för företagen

Det flesta berörda åtgärderna ryms inom vad som är bygglovs- och anmälningspliktigt och hamnar med automatik i handläggningssystemen. Det är i viss mån betungande att tvinga byggherrarna - som ofta är företag - att anmäla vissa åtgärder som tidigare legat på fastighetsägare och byggnadsnämnden. Ofta är byggherrar också fastighetsägare som i senare skede slipper lämna uppgifter i särskild ordning.

Den positiva påverkan på företagen överväger eftersom det kommer finnas mer tid över för handläggning av ärenden när informationsdelningen automatiseras vilket kan spara tid för företag som berörs av PBL-ärenden och som omfattas av uppgiftsskyldigheter.

4.4.3.1.4 Konsekvenser för privatpersoner

Det flesta berörda åtgärderna ryms inom vad som är bygglov- och anmälningspliktigt och hamnar med automatik i handläggningssystemen. Det är i viss mån betungande att tvinga byggherrarna - som ofta är privatpersoner - att anmäla vissa åtgärder som tidigare legat på fastighetsägare och byggnadsnämnden. Ofta är privatpersoner som utför åtgärder också fastighetsägare som i senare skede slipper lämna uppgifter i särskild ordning.

Den positiva påverkan för privatpersoner överväger eftersom det kommer finnas mer tid över för handläggning av ärenden när informationsdelningen automatiseras vilket kan spara tid för privatpersoner som berörs av PBL-ärenden också omfattas av uppgiftsskyldigheter.

4.4.3.1.5 Övriga samhällskonsekvenser

Syftet med regleringen är att förenkla datadelning inom den offentliga sektorn genom att skapa förutsättningar för automatisering med stöd av API. Detta underlättar verksamheten hos Skatteverket, Lantmäteriet, Statistiska centralbyrån med flera som behöver uppgifter för att uppdatera sin information till följd av olika åtgärder som omfattas av PBL. Det underlättar bland annat ajourhållande av nybyggnads- och grundkartor och att hålla taxeringsuppgifter aktuella. Att även lovbefriade åtgärder ska

anmälas och registreras underlättar handläggningen av PBL-ärenden, exempelvis tillsynsärenden.

4.4.3.1.6 Sammanvägd bedömning

Förslagen stämmer väl med föreslagen reglering[10] om datadelning inom den offentliga sektorn och kraven på hantering av personuppgifter, sekretess och säkerhetsskydd.[11]

4.4.3.2 Alternativ 2 - Nollalternativ

Ett nollalternativ är möjligt. Med ett sådant alternativ skulle alla uppgifter som inkommer eller upprättas i PBL-ärenden finnas i ärendehanteringssystemet eller lagrat på annat sätt. De myndigheter som behöver uppgifter får begära ut dessa som en allmän handling vilket prövas av kommunerna i varje enskilt fall. Uppgifter avseende åtgärder som inte omfattas av lov eller anmälningsplikt kommer inte kunna finnas tillgängliga för överföring genom API.

4.4.3.2.1 Effekt på problemet

Det statliga myndigheterna får vid behov undersöka och efterfråga uppgifter för att kunna uppdatera grundkartor, primärkartor och nybyggnadskartor, byggnadsregister med mera. Processerna måste hanteras manuellt utan möjlighet till datadelning genom interoperabla systemlösningar. Det innebär fördyringar och dubbel administration av i grunden samma uppgifter,

4.4.3.2.2 Konsekvenser för staten, kommunen eller regionen

Den offentliga sektorn kommer fortsatt manuellt hantera ärenden och pröva varje utlämning. Något som leder till fortsatt långa handläggningstider och kvalitetsbrister vid manuell överföring av information.

4.4.3.2.3 Konsekvenser för företagen

Se 4.4.3.2.2.

4.4.3.2.4 Konsekvenser för privatpersoner

Se 4.4.3.2.2.

4.4.3.2.5 Övriga samhällskonsekvenser

Se 4.4.3.2.2. Samhället kommer inte kunna tillgodogöra sig digitaliseringens möjligheter utan en motsvarande regelutveckling som möjliggör datadelning inom den offentliga sektorn.

---

[10] Prop. 2025/26:244.
[11] Se lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, offentlighets- och sekretesslag (2009:400) samt säkerhetsskyddslag (2018:585)

4.4.3.2.6 Sammanvägd bedömning

Nollalternativet är bedöms inte vara förenligt med regeringens digitaliseringsstrategi 2025 – 2030.

4.4.4 Bemyndiganden för klassificeringsstruktur

Så som Boverket redogjort för i rapporten innebär förslaget att kommunerna behöver tillämpa en klassificeringsstruktur som förvaltas av en statlig myndighet. Myndigheten ansvarar för tillhörande föreskrifter samt eventuellt den eller de tekniska lösningar som krävs för att förverkliga nyttorna med en klassificeringsstruktur. Detta kan inte uppnås på något annat sätt än genom bemyndiganden till regeringen eller den myndighet regeringen beslutar.

För en redogörelse för konsekvenserna av de olika scenarierna för att införliva klassificeringsstrukturen hänvisas till Boverkets rapport 2025:20 – En gemensam väg för PBL-ärenden.

4.5 Redogörelse för lämpligast alternativ

4.5.1 Startdatum för ärende om detaljplaneläggning

Boverket bedömer att den lämpligaste lösningen är att ett detaljplaneärende inleds genom att kommunen fattar ett beslut.

4.5.2 Krav på handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur

Ett krav på handläggning i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur bör införlivas i PBL.

4.5.3 Registerskyldighet för åtgärder med samhällsviktiga uppgifter

En ny lag om anmälan och registrering av markanvändningsinformation bör införas. I lagen anges att byggherren ska anmäla åtgärder som inte kräver lov eller anmälan enligt 6 kap. PBF till byggnadsnämnden. Anmälan ska innehålla viss information som ska registreras hos byggnadsnämnden. Även vissa åtgärder som omfattas av bygglov och anmälan får och ska registreras i särskild ordning som följer av förslaget.

Vidare bör lagen ange att information om byggnadsverk som registreras hos kommunen ska vara tillgänglig via ett API.

Vilken information som ska registreras bör framgå av en förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation och av föreskrifter som beslutas av den myndighet som regeringen bestämmer.

4.5.4 Bemyndiganden för klassificeringsstruktur

Bestämmelserna i PBL bör vara allmänt hållna och utvecklas i närmare detalj i föreskrifter som beslutas av den myndighet som regeringen utser. För detta krävs bemyndiganden i både PBL och i PBF.

4.6 Analys av de valda alternativen

Konsekvensutredningen ska innehålla en fördjupad analys av det eller de förslag som lämnas. Detta avsnitt beskriver bland annat de konsekvenser som Boverkets förslag får för de aktörer som särskilt nämns i 7 § konsekvensutredningsförordningen. I analysen ska också beaktas bestämmelserna i 8–10 §§ konsekvensutredningsförordningen som relaterar till om förslaget eller förslagen inskränker den kommunala självstyrelsen samt förhållandet till EU.

4.6.1 Sammanfattning av konsekvenserna

Sammantaget bedöms förslagen medföra en mer enhetlig och rättssäker tillämpning av PBL utan att begränsa kommunens handlingsutrymme mer än nödvändigt. Genom att informationen i PBL-ärenden struktureras och klassificeras nationellt görs informationen användbar och jämförbar på ett sätt som idag inte är möjligt utan omfattande åtgärder. Startdatumet för detaljplan samt registreringsskyldigheten för lovbefriade åtgärder säkerställer att informationen är komplett och tillförlitlig även för sådana ärenden och åtgärder. Förslagen skapar på sätt också förutsättningar för nationellt jämförbar statistik. Statistik är ett viktigt verktyg för utvärdering och analys av lagens processer och skapar en tydligare bild av dess tillämpning.

Skyldigheten att tillhandahålla informationen genom ett API innebär att myndigheter som behöver informationen för sin verksamhet kan få tillgång till den direkt, utan att behöva begära ut den som allmän handling. I praktiken tillgodoses skyldigheten genom kommunernas ärendehanteringssystem samt de övriga tekniska lösningar som behövs från statligt håll.

Nyttorna med förslaget kan förverkligas i olika utsträckning beroende på vilket scenario som är aktuellt att gå vidare med, det vill säga om klassificeringsstrukturen ska vara en del av ett nationellt ärendehanteringssystem eller om det ska vara en del av de kommunala ärendehanteringssystemen. För närmare resonemang om detta hänvisas till Boverkets rapport 2025:20, En gemensam väg för PBL-ärenden.

En del av Boverkets förslag är att Boverket ges bemyndigande att skriva föreskrifter om den nationella klassificeringsstrukturen. Sådana mer detaljerade föreskrifter ska motsvara klassificeringsstrukturen men inte innebära några mer långtgående förpliktelser jämfört med PBL.

Myndighetsföreskrifter tas fram i särskild ordning där bland annat konsekvensutredning och remissförfarande ingår.[12]

4.6.2 Vilka som berörs av förslaget

Boverkets förslag berör i första hand kommuner. Kommunerna har ansvar för handläggningen av de flesta ärendetyper enligt PBL och använder ärendehanteringssystem för detta. Det handlar alltså framför allt om den eller de kommunala nämnder och förvaltningar som hanterar sådana ärenden, främst byggnadsnämnden. Utöver det kommer registratur och arkivansvariga förvaltningar beröras.

Förslaget berör i andra hand leverantörer av ärendehanteringssystem. Dessa beskrivs närmare under avsnitt 6 i denna rapport.

Regionplanering enligt 7 kap. PBL omfattas inte av förslaget och regionerna bedöms därmed inte beröras annat än i de fall en region agerar som byggherre, exploatör och dylikt och i dessa fall skiljer regionen inte sig från annan enskild aktör.

I övrigt berörs så gott som alla aktörer vars verksamhet på olika sätt rör PBL. Det handlar framför allt om:

- länsstyrelser
- domstolar, framför allt mark- och miljödomstolarna
- andra myndigheter beroende på verksamhet
- enskilda
- byggföretag, små och stora
- byggvarubranschen.

4.6.3 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

I första hand underlättar förslaget kommunens handläggning betydligt. Den stora nyttan med förslaget är dock inte besparingen för den offentliga sektorn, utan vinsterna med ökad och enklare datadelning. Det finns ett flertal rapporter som betonar värdet av ökad datadelning, även om nyttan med datadelningen är svår att kvantifiera. När det gäller kvantitativa nyttor anser OECD[13] – mot bakgrund av ett antal studier – att ökad datadelning från offentlig förvaltning kan leda till ökade sociala och ekonomiska fördelar, de senare motsvarande 0,1 till 1,5 procent av BNP.[14]

Detaljplane- och bygglovsprocesserna bedrivs till en stor del genom kommunernas byggnadsnämnder eller annan lokal nämnd. Offentlig förvaltning svarar därför för styrningen av datadelningen och de ökade ekonomiska fördelarna som beskrivs. Sett till de ekonomiska fördelarna i

[12] 3 och 12 §§ förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.
[13] The Organisation for Economic Cooperation and Development.
[14] SOU 2023:96, s. 62.

svensk kontext har Lantmäteriet rapporterat att effektiviseringar i detaljplane- och bygglovsprocesserna kan räknas till 2,2 – 2,6 miljarder kronor årligen.[15]

För att kunna realisera de värderade nyttor som Lantmäteriet redovisar i sin rapport krävs det att alla delprocesser effektiviseras med avseende på effektiv datadelning. I synnerhet gäller det för efterföljande processer som är beroende av en effektiv handläggning och hantering av beslut från den offentliga förvaltningen.

4.6.4 Staten

4.6.4.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär kostnader för att antingen ta fram och underhålla ett nationellt ärendehanteringssystem eller en klassificeringsstruktur med eventuellt tillhörande teknisk specifikation. I detta ligger ett ansvar för uppföljning, drift, säkerhetsfrågor och teknisk support. Enligt Boverkets förslag skulle denna uppgift hamna på Boverket men i teorin kan ansvaret hamna på andra, eller flera, myndigheter.

För samtliga scenarier i Boverkets förslag bygger allt tillhandahållande av system och lösningar på att dessa tillgängliggörs vederlagsfritt. Att tillhandahålla något vederlagsfritt innebär att en statlig aktör antingen måste acceptera ansvaret för kostnaderna för utvecklingen eller ges mandat och finansiering för ett genomförande.

Om en tvingande nationell lösning leder till ökade kostnader för den offentliga förvaltningen kan det finnas behov av finansiering av kostnaderna. Boverkets bedömning är visserligen att den ökade styrningen av systemens interoperabilitet relativt fort kommer att leda till minskade kostnader och andra nyttor som överväger kostnaderna. När det gäller kvantitativa nyttor anser OECD – mot bakgrund av ett antal studier – att ökad datadelning från offentlig förvaltning kan leda till ökade sociala och ekonomiska fördelar, de senare motsvarande 0,1 till 1,5 procent av BNP.[16]

I en senare rapport har OECD också tryckt på behovet av standardisering och användandet av digitala verktyg i samhällsbyggnadsprocessen och särskilt på att sådana initiativ skulle ha större genomslagskraft om de

[15] Lantmäteriet (2024): Värdet av en nationellt digitaliserad samhällsbyggnadsprocess – En samhällsekonomisk nyttoanalys. Värdet av en nationellt digitaliserad samhällsbyggnadsprocess. Hämtad 2026-04-28.
[16] OECD (2020): OECD Digital economy outlook 2020, s. 138-139, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/11/oecd-digital-economy-outlook-2020_3f7b7e58/bb167041-en.pdf. Hämtad 2026-04-28.

även inkluderade byggföretag. Det finns annars en risk att viktig kompetens går förlorad vid lågkonjunkturer.[17]

4.6.4.2 Andra relevanta konsekvenser

Boverket ser stora effektivitetsvinster i de processer där kommunala myndigheter lämnar information till statliga myndigheter utöver de som beskrivs under ekonomiska konsekvenserna för kommunerna. Häribland kan nämnas ajourhållning av lägenhetsregister och inrapportering av uppgifter till grund för fastighetstaxering.

4.6.4.3 Redogörelse av åtgärder

Åtgärder som kan vidtas för att effektivisera implementeringen är informationsinsatser i god tid samt att utbildning och support är på plats redan innan implementeringen görs obligatorisk för kommunerna. På sikt kan det minska behovet av support i efterhand, när implementeringen redan är gjord.

4.6.5 Kommuner

4.6.5.1 Ekonomiska konsekvenser

Att processerna enligt PBL och ärendeinformationen struktureras nationellt underlättar tillämpningen av lagens regler. Handläggare får en klar bild av lagens process genom ärendehanteringssystemet, vilket både kan effektivisera handläggningen och göra den mer lättbegriplig och transparent. Erfarenhetsutbyte och återföring underlättas när tillämpningen görs mer enhetlig. Sammantaget innebär detta ökad effektivitet och kortare ledtider.

Kravet på att kommunen ska ha kapacitet att ta emot ansökningar med mera i digitalt format är i förlängningen avsett att innebära ett krav på att tillhandahålla e-tjänster för inlämnandet. Vem som tillhandahåller e-tjänsterna är beroende av vilket scenario som väljs. Om ett nationellt ärendehanteringssystem införs är det naturligt att ansvaret för tillhandahållande av sådana e-tjänster hamnar på samma myndighet. I annat fall behöver kravet uppfyllas av kommunerna i sin upphandling av e-tjänster.

Oavsett scenario innebär förslaget att informationen i de flesta fall kommer vara strukturerad enligt den nationella klassificeringsstrukturen redan när ärendet påbörjas. Även om det är sökanden som avgör i vilket format som ansökan ska lämnas in kan det antas att e-tjänster kommer användas i stor utsträckning. Ur sökandens perspektiv underlättas inte bara

[17] OECD (2020): OECD Digital economy outlook 2020, s. 12, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/11/oecd-digital-economy-outlook-2020_3f7b7e58/bb167041-en.pdf. Hämtad 2026-04-28.

inlämnandet av ansökningshandlingar utan även ärendekommunikationen. Det underlättar även kommunens handläggning i stort.

På liknande sätt skulle skyldigheten att tillhandahålla informationen via ett API hanteras genom ärendehanteringssystemet, antingen via staten eller genom kommunens upphandling.

Utöver den vägledning tillhandahålls av staten kan det förekomma behov för ytterligare utbildning. Detta kan medföra kostnader för kommunen.

4.6.5.2 Andra relevanta konsekvenser

Kommuner, i synnerhet mindre kommuner, uppger i enkäten[18] från 2024 att det i dagsläget svårt att hitta och anställa tillräcklig kompetens för handläggningen av PBL-ärenden. En nationell klassificeringsstruktur innebär att handläggningen harmoniseras i alla landets kommuner, vilket underlättar arbetet och kan därmed minska kompetensbehovet, samtidigt som mindre resurser behöver läggas på att vidareutbilda nyanställda handläggare. Detta frigör i sin tur resurser till mer krävande uppgifter.

Strukturen är också en förutsättning för utvecklingen av interoperabilitet i de tjänster som kommunen använder för att kommunicera digitalt, internt eller med enskilda eller andra kommuner eller myndigheter.

Förslaget ger förutsättningar för att minska obehövlig variation mellan olika myndigheter i deras val av exempelvis tekniska lösningar för data delning. Det kommer att bli lättare att dela data om förutsättningarna för datadelningen redan är kända.

4.6.5.2.1 Särskilt om förslaget om startdatum av detaljplaneärenden samt registrering av lovbefriade åtgärder

Kravet på att detaljplaneärenden ska påbörjas genom ett beslut innebär att det alltid blir tydligt när ärendet är påbörjat. Det underlättar exempelvis tillämpningen av övergångsbestämmelser till ändringar i PBL samt bestämmelser som uttryckligen relaterar till startdatumet, exempelvis 5 kap. 7 § PBL.

Kravet på startdatum bedöms i första hand få konsekvenser för kommunerna. De interna beslutsprocesserna kopplat till påbörjandet av detaljplaneärenden påverkas för de kommuner som inte redan påbörjar sina detaljplaneärenden genom ett särskilt beslut. Kommunens beslutsordningar med mera kan behöva justeras. Vid tillämpningen leder kravet dock till ökad tydlighet och transparens, såväl internt som externt i förhållande till exempelvis exploatören.

Kravet på att anmäla åtgärder som inte kräver lov eller anmälan till kommunen innebär ett visst krav på hantering. Eftersom ingen prövning ska

[18] Boverket (2024): Rapport Boverket enkät till kommuner 2024. Dnr: 5712/2023.

göras handlar det dock om ett rent administrativt krav på registrering av informationen. Tillhandahållandet kan ske automatiskt via kommunens ärendehanteringssystem.

4.6.5.2.2 Särskilt om förslaget om kallelse till tekniskt samråd

Boverkets förslag till ändring av 10 kap. 14 § PBL innebär att byggherren ska begära ett tekniskt samråd. Det ställs inga formkrav på begäran vilket innebär att exempelvis en muntlig framställan kan vara en begäran om tekniskt samråd. Redan idag behöver kommunen normalt förvissa sig om att byggherren har kommit tillräckligt långt i projekteringen för att det ska vara aktuellt att bestämma ett datum för tekniskt samråd och skicka en kallelse. Enligt Boverkets uppfattning innebär förslaget därför inga större skillnader i praktiken för kommunens byggnadsnämnd.

4.6.5.3 Redogörelse av åtgärder

Åtgärder som kan vidtas för att effektivisera implementeringen är informationsinsatser i god tid samt att utbildning och support är på plats redan innan implementeringen görs obligatorisk för kommunerna. På sikt kan det minska behovet av support i efterhand, när implementeringen redan är gjord.

I övrigt krävs vägledning från bland andra Boverket för att se till att implementeringen inte tar onödigt mycket resurser från kommunerna.

4.6.5.4 Kommunala självstyret

Förslaget bedöms i viss utsträckning påverka den kommunala självstyrelsen. En inskränkning av den kommunala självstyrelsen får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den (14 kap. 3 § regeringsformen).

En eventuell inskränkning handlar i första hand om att kommunerna ska använda en nationell klassificeringsstruktur och eventuellt ett nationellt ärendehanteringssystem. När det gäller det dagliga arbetet med systemet, det vill säga handläggningen av ärenden enligt PBL, behöver eventuella inskränkningar framgå av föreskrifterna till systemet. Sådana inskränkningar får inte gå längre än vad som framgår av lag och skulle därför behöva utredas i särskild ordning. När det gäller bedömningsfrågor, det vill säga kommunens bedömningar i det enskilda fallet inom lagens ramar, exempelvis en åtgärds påverkan på stads- och landskapsbild, får möjligheten till sådana inte inskränkas.

När det däremot gäller tolkningen av lagens bestämmelser, till exempel hur en processuell bestämmelse ska tolkas, innebär strukturen att vissa tolkningar slås fast av den statliga myndigheten. Huruvida detta innebär en inskränkning i den grundlagsfästa självstyrelsen är svårt att svara på generellt och får sannolikt bedömas från fall till fall i samband med

framtagandet av föreskrifter. I övrigt är avsikten att systemet ska vara så flexibelt att kommunen ges utrymme att göra egna tolkningar.

Att lagens formella regler tolkas olika av olika kommuner kan vara en nackdel både för företag och privatpersoner. Det finns visserligen flera olika sätt att tillmötesgå detta behov. Det kan handla om vägledning, utbildning eller regelutveckling. En klassificeringsstruktur tillmötesgår behovet utan att helt kunna ersätta andra insatser. Boverket anser därför att en eventuell inskränkning i vart fall får anses försvarbar.

När det gäller konsekvenser av förslaget om startdatum för detaljplan samt registrering av lovbefriade åtgärder bedöms kommunens självbestämmanderätt inte inskränkas.

4.6.6 Företag

När det gäller konsekvenser för företag som tillhandahåller ärendehanteringssystem, systemleverantörer, på marknaden hänvisas till Boverkets rapport 2025:20, En gemensam väg för PBL-ärenden.

Övriga företag som berörs är främst företag i byggbranschen samt exploatörer som på olika sätt berörs av prövningar och processer enligt PBL.

4.6.6.1 Ekonomiska konsekvenser

När det gäller företag i byggbranschen förväntas förslaget medföra betydande nyttor. Eftersom PBL-ärenden kan handläggas snabbare och mer effektivt kan ledtider förkortas. Ökad enhetlighet gör att särskilt företag med verksamhet i flera kommuner i mindre utsträckning behöver anpassa sig till olika tolkningar av regelverket.

En förutsättning för tjänster som underlättar kontakten med kommunen är interoperabilitet gentemot ärendehanteringssystemet samt att informationen är strukturerad så den enkelt kan visas och användas i tjänsten. Kravet på att kommunen ska kunna ta emot ansökningar med mera i digitalt format innebär i förlängningen ett krav på e-tjänster för exempelvis ansökan om bygglov. Tillsammans med klassificeringsstrukturen innebär förslaget att förutsättningar skapas för exempelvis nationella e-tjänster för bygglovsansökningar.

Utöver detta spås förslagen i denna rapport förbättra interoperabiliteten mellan kommunens ärendehanteringssystem och andra system. Ärendeinformationen blir då mer standardiserad och användbar, vilket underlättar återanvändning och erfarenhetsåterföring inom branschen.

4.6.6.2 Andra relevanta konsekvenser

Förslaget bedöms få positiva effekter för företag som på olika sätt berörs av PBL. Det kan handla om byggföretag, arkitektfirmor, tillverkare av byggprodukter med flera. Genom att det kommunala arbetet förväntas bli enklare och mer enhetligt underlättar det även företagens arbete, något

som även Konkurrensverket menar i synpunkter på Boverkets rapport 2025:20.[19]

I ett större perspektiv kan förslaget bidra till ökad interoperabilitet gentemot byggbranschens programvaror. Det kan handla om vilka digitala format som används vid inlämning av handlingar i bygglovsärenden eller digitala verktyg för kommunikation. OECD har påtalat inkluderingen av byggbranschen vid utarbetande av kommunens digitala verktyg främst vid planering som en viktig faktor i standardiseringsarbetet.[20]

4.6.6.3 Redogörelse av åtgärder

Förslagen är utformade främst som krav på byggnadsnämnderna och andra beslutande församlingar för PBL-ärenden. Det enda förslaget som direkt kan träffa företag är skyldigheten att anmäla och registrera uppgifter av om en åtgärd som inte ingår i ett ärende enligt PBL.

Det innebär att de ändringar som förslagen leder till framför allt ska ses som en möjlighet för företag, oavsett storlek, inom samhällsbyggnadssektorn och inte som skyldigheter och spås inte medföra vare sig begränsningar eller ökade kostnader för företagen. De föreslagna kraven att anmäla och registrera markanvändningsinformation bedöms endast i undantagsfall beröra företag och den ekonomiska påverkan i sådana fall anses vara försumbar.

4.6.7 Andra enskilda

Enskilda kan beröras av PBL-ärenden när åtgärder av olika slag ska vidtas. Det handlar om allt från större företag som vill utföra åtgärder som kräver detaljplaneläggning och bygglov, till fastighetsägare som vill bygga ett plank på sin tomt. Hanteringen av PBL-ärenden har också en påverkan på husmarknaden, eftersom det påverkar vad som kan förväntas få byggas på en tomt.

4.6.7.1 Ekonomiska konsekvenser

När kommunens handläggning blir mer effektiv och enhetlig får det sannolikt följden att ledtider förkortas. Enskilda som exempelvis ansökt om bygglov eller exploatörer som efterfrågar en detaljplan kan antas få tids- och kostnadsmässiga fördelar av förslaget.

Kommunerna får enligt PBL ta ut en avgift för bland annat handläggning av ärenden om lov och arbete med att upprätta detaljplaner. Avgiften tas ut baserat på en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i respektive kommun. Taxan ska spegla den genomsnittliga kostnaden för

[19] Konkurrensverket (2025): Yttrande. Boverkets dnr 4413/2024.
[20] OECD (2025): OECD Economic Surveys: Sweden 2025. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/11/oecd-digital-economy-outlook-2020_3f7b7e58/bb167041-en.pdf. Hämtad 2026-04-28.

handläggningen en viss typ av ärende eller åtgärd.[21] Kostnaden utgörs främst av arbetstiden för handläggningen, undersökningar och de tekniska hjälpmedel som krävs för prövningen.

Förslaget bidrar till att minska kommunens kostnader för vissa tekniska hjälpmedel och kommer, enligt Boverkets bedömning, också leda till minskad handläggningstid. Båda dessa påverkningar kan leda till minskade egenkostnader för kommunen för handläggning av ärenden enligt PBL. Minskade egenkostnader bör speglas i kommunens taxa och leda till minskade byggherrekostnader för enskilda.

4.6.7.2 Andra relevanta konsekvenser

Förslaget innebär att kommunen behöver kunna ta emot ansökningar i digitalt format, exempelvis genom en e-tjänst för bygglovsansökningar. Sådana tjänster ger stora nyttor för enskilda, såväl privatpersoner som små och stora företag.

Förslaget innebär en ökad transparens i PBL-ärendet och möjlighet till insyn i den kommunala verksamheten. Genom att ärendeinformationen struktureras och görs mer tillgänglig ökas transparensen och möjligheterna att analysera hur kommunerna utför sina uppdrag. Genom bättre insyn för bland annat media kan förtroendet hos allmänheten öka och behov av förbättringar i myndigheternas arbete identifieras.[22]

4.6.7.2.1 Särskilt om förslaget om anmälan och registrering av lovbefriade åtgärder

Boverkets förslag innebär i denna del att privatpersoner behöver lämna in en anmälan med viss grundläggande information när en lovbefriad åtgärd utförs. Det ställs inget krav på prövning eller att anmälan måste ha lämnats in innan åtgärden utförs.

Principiellt kan det diskuteras om det är rimligt att ålägga privatpersoner en skyldighet att bidra med information till en registrering av en åtgärd som lovbefriats just för att ge individen en frihet från prövning och administrativa krav. Anmälan är dock av ytterst begränsad karaktär. Informationsbehovet begränsas av de statliga myndigheternas informationsbehov för bland annat registerföring i taxeringssammanhang och statistik. Det är inte fråga om sådan mer utförligt underlag som hade krävts för en prövning. Exempel på information kan vara typ av åtgärd, taxeringsgrundande areor, fysisk utbredning samt om åtgärden innehåller bostäder. Med detta i beaktande anser Boverket att förslagets fördelar överväger eventuella nackdelar för enskilda.

---

[21] Webbsida: Boverket (2019): Avgifter för lov, förhandsbesked och anmälan. PBL kunskapsbanken – en handbok om plan- och bygglagen. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/handlaggning/avgifter/. Hämtad 2026-04-28.
[22] SOU 2023:96, s. 72.

4.6.7.3 Redogörelse av åtgärder

De delar av förslaget som rör kommunens kapacitet att ta emot ansökningar i digitalt format har utformats särskilt för att enskilda som inte kan eller vill använda digitala tjänster fortfarande ska kunna lämna in ansökningar i analogt format. Kommunens skyldighet att kunna ta emot ansökningar i andra format kvarstår.

4.6.8 Europeiska unionen

Förslaget överensstämmer med och går inte utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

En gemensam klassificeringsstruktur kan ses som en förutsättning för att uppfylla SDG-förordningen. Genom att gemensamma tekniska lösningar kan tas fram kan också övriga EU-länders tillgång till desamma hanteras på ett samlat sätt.

4.7 Ikraftträdande, informationsinsatser och utvärdering

4.7.1 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ikraftträdandedatum för dessa författningsförslag och föreskrifter från Boverket bör i största mån vara samma. Det bör beaktas att Boverket ska ges tillräcklig tid att ta fram nödvändiga föreskrifter.

4.7.2 Speciella informationsinsatser

Ikraftträdandet kräver informationsinsatser främst från Boverket.

Kommuner kan behöva informera byggherrar med flera om att ansökningar kan lämnas in i digitalt format, exempelvis via e-tjänster.

4.7.3 Utvärdering

Förslagets effekter på kommunens ärendehandläggning och för samhällsbyggandet bör utvärderas. En lämplig tidpunkt skulle kunna vara 5 år efter ikraftträdande. En sådan utvärdering skulle också kunna ingå i en allmän översyn av digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen.

Det ska noteras att Boverkets ansvar för uppföljning och utvärdering av eventuella föreskrifter inte omfattas av en sådan utvärdering.

Ansvar för uppföljning föreslås ligga på Boverket.

5 Författningskommentarer

5.1 Förslag till lag om ändring av plan- och bygglagen (2010:900)

Nationell klassificeringsstruktur

3 kap. 29 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska handlägga ärenden om översiktsplan enligt en nationell klassificeringsstruktur. Begreppet ”nationell klassificeringsstruktur” är avsett att vara allmängiltigt och är inte i sig knutet till några underordnade författningar. I grunden handlar det om ett krav på att de handläggningsmoment som behöver vidtas innan ett ärende beslutas, samt informationen som ingår i ärendet, ska struktureras på ett ändamålsenligt sätt. Detta behövs bland annat för att uppnå mer enhetlig och rättssäker handläggning samt skapa förutsättningar för ökad digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen och nationellt jämförbar statistik. Begreppet ”nationell” innebär att strukturen måste tas fram och tillhandahållas av staten. Klassificeringsstrukturen kan dock vara en del av ett kommunalt eller nationellt ärendehanteringssystem.

Paragrafen ges en egen rubrik i slutet av kapitlet. Närmare överväganden finns under 3.2.1.2.

5 kap. 6 §

Förslaget innebär att nuvarande 5 kap. 6 § PBL kompletteras med beslut att inleda planläggning i paragrafens redogörelse för de olika stegen i detaljplaneprocessen innan en detaljplan kan antas. Begreppet planläggning används för att harmonisera med det uttryck som används avseende planbesked. Paragrafen redogör för de olika stegen i en detaljplaneprocess och innebär att den uppställda ordningen ska följas. Det medför att kommunen inte kan utföra något planarbete som att ta fram ett planförslag innan ett beslut att inleda planläggning tagits. Förslaget säkerställer att beslutet tas i ett tidigt skede av processen och därmed ger en korrekt startpunkt att mäta ledtider ifrån. Det ska tilläggas att bestämmelsen även omfattar områdesbestämmelser. Närmare överväganden finns under 3.2.1.1.

Nationell klassificeringsstruktur och digitala ansökningar

5 kap. 42 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska handlägga ärenden om att anta, ändra eller upphäva detaljplan eller områdesbestämmelser

enligt en nationell klassificeringsstruktur. I övrigt hänvisas till kommentaren till 3 kap. 29 §.

Paragrafen ges tillsammans med förslaget till 5 kap. 43 § en egen rubrik i slutet av kapitlet. Närmare överväganden finns under 3.2.1.2.

5 kap. 43 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska ha kapacitet att ta emot ansökningar om planbesked i digitalt format. Med digitalt format avses att informationen ska vara möjlig att bearbeta digitalt. Vilka digitala format som ska kunna tas emot och på vilket sätt bör framgå av föreskrifter som beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Framför allt behövs bestämmelsen för att säkerställa att kommunen använder sig av någon form av e-tjänst för mottagande av ansökningar som sorterar och strukturerar informationen i ansökan i enlighet med en klassificeringsstruktur. Att ärenden enligt föregående paragraf, 5 kap. 42 §, ska handläggas i enlighet med en klassificeringsstruktur är inte tillräckligt för att uppnå detta eftersom ärendet inte inleds förrän ansökan inkommit till kommunen. För att klassificeringsstrukturen ska kunna tillämpas direkt i ärendehandläggningen utan behov av manuella åtgärder behöver informationen vara strukturerad redan när ansökan om planbesked kommer in.

Vad gäller yttranden som inkommer i samband med samråd och granskning när en detaljplan upprättas anser Boverket på liknande sätt som för ansökningar att någon form av digital tjänst för inlämning av synpunkter behövs. Ett sådant krav skulle i praktiken innebära att den som enligt 5 kap. 11 § PBL ska beredas tillfälle att lämna synpunkter, har en möjlighet att lämna in dessa till kommunen genom exempelvis en e-tjänst. Där kan den som lämnat in en synpunkt få bekräftat att synpunkten lämnats in och information om den pågående processen. Paragrafen anger därför att sådana yttranden ska kunna lämnas in i digitalt format. Det ska tilläggas att bestämmelsen även omfattar samråd och granskning vid framtagande av områdesbestämmelser.

Bestämmelsen innebär inget krav på sökanden att lämna in ansökningar i digitalt format. Analoga ansökningar kommer därför fortfarande vara möjliga.

Närmare överväganden finns under 3.2.1.3.

6 kap. 25 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska handlägga ärenden om gatukostnadsersättning enligt en nationell klassificeringsstruktur. I övrigt hänvisas till kommentaren till 3 kap. 29 §.

Enligt Boverkets uppfattning är det vanligt att kostnader av det aktuella slaget regleras genom någon form av avtal med exploatören. För att kommunen inte ska behöva använda separata system för handläggningen av den här typen av ärenden behöver de dock ingå i förslaget.

Paragrafen placeras i anslutning till berörda paragrafer i 6 kap. och behöver inte ges någon särskild rubrik. Närmare överväganden finns under 3.2.1.2.

6 kap. 32 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska ha kapacitet att ta emot yttranden som inkommer i samband med samråd och granskning före beslut om kostnadsfördelning enligt 6 kap. 28–32 §§, i digitalt format. I övrigt hänvisas till kommentaren till 5 kap. 43 §.

Paragrafen placeras i anslutning till berörda paragrafer i 6 kap. och behöver inte ges någon särskild rubrik. Närmare överväganden finns under 3.2.1.3.

10 kap. 14 §

Bestämmelsen 10 kap. 14 § PBL föreslås få ett delvis nytt innehåll. Förslaget innebär att byggherren ska begära ett tekniskt samråd när denne bedömer att det är lämpligt. Det gäller både lov- och anmälansärenden. Eftersom byggherren alltid ska begära ett tekniskt samråd kan bestämmelsens tredje punkt tas bort. Begäran är i sig teknikneutral och kan lämnas på olika sätt, som skriftligt eller muntligt. Enligt förslaget till 12 kap. 13 § ska den dock kunna lämnas i digitalt format, exempelvis via en e-tjänst.

I övrigt avses inga ändringar i sak. Närmare överväganden finns under 3.2.1.3.1.

Det ska noteras att 10 kap. 14 § ändras den 1 juli 2026 så att begreppet ”byggbedömare” läggs till i paragrafens andra stycke.[23] Detta påverkar inte Boverkets förslag i denna del.

11 kap. 5 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska ha kapacitet att ta emot anmälningar i digitalt format om att någon inte följt en bestämmelse i PBL, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde (jämför 11 kap. 5 §).

[23] SFS 2026:712.

I dagsläget finns det ingen bestämmelse i 11 kap. som anger att byggnadsnämnden ska kunna ta emot sådana så kallade tillsynsanmälningar. Att så ändå är fallet framgår kan sägas indirekt framgå av 11 kap. 5 § PBL samt 19–20 §§ förvaltningslagen. Ett ärende om tillsyn hos byggnadsnämnden initieras alltså av byggnadsnämnden, antingen på eget initiativ eller med anledning av en framställan från en enskild.

På liknande sätt som för ansökningar bör kommunen ha kapacitet att i digitalt format kunna ta emot framställningar från enskilda om att en sådan överträdelse som avses i 11 kap. 5 § har skett, vilket benämns anmälan i förslaget. Begreppet anmälan används visserligen i gällande regelverk för det särskilda ansökningsförfarande som regleras i 6 kap. PBF. Begreppet används dock redan idag för att beteckna framställningar om tillsyn från enskilda och att risken för begreppsförvirring är därför inte särskilt stor i praktiken.

Förslaget innebär i förlängningen att kommunen ska ha en e-tjänst för att kunna lämna in tillsynsanmälningar, vilket tillgodoser att ärendet struktureras i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur redan när anmälningen lämnas in.

Det ska särskilt beaktas att enbart det förhållandet att någon lämnat in en tillsynsanmälan inte gör att denne är berörd av beslutet i ärendet och att det inte är fråga om en ansökan i verklig mening utan endast en framställan för att uppmärksamma byggnadsnämnden på att en brist enligt 11 kap. 5 § kan föreligga. En tillsynsanmälan kan därför vara anonym. De föreskrifter som reglerar e-tjänsten behöver utformas med detta i åtanke.

Vad gäller möjlighet att lämna in en tillsynsanmälan analogt hänvisas till kommentaren till 5 kap. 43 §.

Paragrafen placeras i anslutning till 11 kap. 5 § och behöver inte ges någon särskild rubrik. Närmare överväganden finns under 3.2.1.3.

Nationell klassificeringsstruktur och digitala ansökningar

12 kap. 12 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska handlägga ärenden om bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked i enlighet med en nationell klassificeringsstruktur. Detta gäller även handläggning som rör byggnadsnämndens uppgifter i byggprocessen enligt 10 kap. samt av tillsynsärenden enligt 11 kap. I övrigt hänvisas till kommentaren till 3 kap. 29 §.

Paragrafen ges tillsammans med förslaget till 12 kap. 13 § en egen rubrik i slutet av kapitlet. Närmare överväganden finns under 3.2.1.2.

12 kap. 13 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att kommunen ska ha kapacitet att ta emot ansökningar om bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked enligt 9 kap. samt om ingripandebesked enligt 11 kap. 7 § PBL i digitalt format. Detsamma gäller en begäran om tekniskt samråd enligt Boverkets förslag till ändrad 10 kap. 14 § PBL samt sådana handlingar i övrigt som byggnadsnämnden behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt 10 kap. Här avses till exempel handlingar för att kunna besluta om startbesked enligt 10 kap. 23 §.

I övrigt hänvisas till kommentaren till 5 kap. 43 §. Närmare överväganden finns under 3.2.1.3.

16 kap. 1 b §

Bestämmelsen, som är ny, ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 3 kap. 29 § samt 5 kap. 42–43 §§ PBL.

Paragrafen placeras i anslutning till övriga bemyndiganden som rör planer under rubriken ”Föreskrifter om planer och områdesbestämmelser”. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

Föreskrifter om gatukostnader

16 kap. 1 c §

Bestämmelsen, som är ny, ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 6 kap. 25 a och 32 a § PBL.

Det saknas idag bemyndiganden som rör gatukostnader enligt 6 kap. 24–32 §§ PBL och paragrafen behöver därför ges en ny rubrik, näst efter bemyndiganden som rör planer och områdesbestämmelser. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

Föreskrifter om byggnadsnämndens handläggning

16 kap. 7 §

Bestämmelsen, som är ny, ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 12 kap. 12–13 §§ PBL.

Det saknas idag bemyndiganden som rör byggnadsnämndens handläggning och mottagande av ansökningar och paragrafen behöver därför ges en ny rubrik, näst efter bemyndiganden som rör byggprodukter, före bemyndiganden som rör anmälningsplikt. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

16 kap. 12 a §

Bestämmelsen, som är ny, ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 11 kap. 5 a § PBL.

Paragrafen placeras i anslutning till övriga bemyndiganden som rör tillsyn enligt 11 kap. PBL under rubriken ”Föreskrifter om tillsyn och byggsanktionsavgifter”. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

5.2 Förordning om ändring av plan- och byggförordningen (2011:338)

6 kap. 5 a §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att de regler som föreslås i 12 kap. 12–13 §§ avseende handläggning av ärenden enligt 9–11 kap. PBL samt om mottagande av digitala ansökningar enligt 9 och 11 kap. PBL ska gälla också för anmälningar enligt 6 kap. PBF. Detta betyder att samma regler ska gälla för mottagande av anmälningar och handläggning av anmälansärenden som för exempelvis bygglovsärenden.

I övrigt hänvisas till kommentaren till 5 kap. 43 §. Närmare överväganden finns under 3.2.1.2 och 3.2.1.3.

10 kap. 21 a §

Bestämmelsen, som är ny, ger Boverket rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 12 kap. 12–13 §§ PBL samt 6 kap. 5 § fjärde stycket PBF.

Paragrafen placeras i anslutning till övriga bemyndiganden som rör byggnadsnämndens handläggning av lov, förhandsbesked och anmälan under rubriken ”Handläggningen av ärenden om lov, förhandsbesked eller anmälan”. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

10 kap. 25 a §

Bestämmelsen, som är ny, ger Boverket rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 11 kap. 5 a § PBL.

Paragrafen placeras i anslutning till övriga bemyndiganden som rör tillsyn under rubriken ”Tillsyn”. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

Detaljplaner och grundkartor

10 kap. 30 a §

Bestämmelsen, som är ny, ger Boverket rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 5 kap. 42–43 §§ PBL.

Paragrafen placeras under rubriken som i dagsläget lyder ”Standarder för utformning av detaljplaner och grundkartor”. Rubriken föreslås ändras för att reflektera det nya innehållet till "Detaljplaner och grundkartor”. Någon ändring i sak är inte avsedd i denna del. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

10 kap. 32 §

Bestämmelsen, som är ny, ger Boverket rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 3 kap. 29 § PBL. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

Översiktsplaner och regionplaner

10 kap. 33 §

Bestämmelsen, som är ny, ger Boverket rätt att meddela föreskrifter i frågor som regleras i 6 kap. 25 a och 32 a §§ PBL.

Paragrafen placeras under rubriken som i dagsläget lyder ”Standarder för utformning av översiktsplaner och regionplaner”. Rubriken föreslås ändras för att reflektera det nya innehållet till "Översiktsplaner och regionplaner”. Någon ändring i sak är inte avsedd i denna del. Närmare överväganden finns under 3.2.2.

5.3 Förslag till lag om anmälan och registrering av markanvändningsinformation

1 §

Bestämmelsen anger lagens tillämpningsområde. Lagen ska tillämpas på åtgärder enligt PBL som innehåller information som statliga myndigheter behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt lag eller annan författning.

Med åtgärd avses fysiska åtgärder som omfattas av krav enligt PBL, det vill säga så väl lov- eller anmälanspliktiga åtgärder som åtgärder som varken kräver lov eller anmälan, och inklusive åtgärder som avser byggnadsverk, allmänna platser eller tomter (jämför 10 kap. 2 och 5 §§ PBL).

Ett flertal statliga myndigheter har idag behov av att hantera information som förekommer i ärenden som handläggs enligt PBL. Informationen är nödvändig för att myndigheten ska kunna uppfylla krav på exempelvis framtagande av statistik.

Regeringen får bestämma vilka åtgärder och vilken information utifrån åtgärderna som särskilt ska anmälas och registreras. Vilken information som avses är avsett att förtydligas närmare genom föreskrifter av den

myndighet som regeringen bestämmer. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4 och 3.2.2.3.

2 §

Bestämmelsen anger att byggherren, det vill säga den som enligt PBL ansvarar för genomförandet av en åtgärd, ska anmäla vissa åtgärder för registrering. Åtgärder som kräver lov eller anmälan handläggs i kommunens ärendehanteringssystem och behöver därför inte registreras särskilt. Information om åtgärder som varken kräver lov eller anmälan förekommer dock normalt inte i ärendehanteringssystemet. Anmälansskyldigheten gäller därför bara för åtgärder som inte kräver lov eller anmälan.

Avsikten är inte att åtgärden ska genomgå en prövning enligt PBL. Avsikten är endast att registrera grundläggande information om åtgärden och det byggnadsverk eller den markåtgärd som avses. Det ställs heller inget krav att anmälan måste ha lämnats in eller registrering ha skett innan åtgärden utförs.

Anmälan ska lämnas till den myndighet som regeringen föreskrifter, se kommentar till 5 § förslaget till förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation.

Vilken information som avses är avsett att förtydligas närmare genom föreskrifter som beslutas av den myndighet som regeringen bestämmer. Avsikten är alltså inte att kommunen själv ska bedöma vilken information som ska hanteras i särskild ordning.

Närmare överväganden finns under 3.2.1.4 och 3.2.2.3.

3 §

Informationen som registreras ska vara åtkomlig genom ett Application Programming Interface, API. Avsikten är att informationen ska vara öppet tillgänglig för den statliga myndighet som behöver informationen. Den ska inte behöva begäras ut som allmän handling. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

4 §

Informationen enligt 2 § ska registreras i samma ärendehanteringssystem som handlägger övriga PBL-ärenden, som ärenden om bygglov med mera. Informationen ska alltså inte behandlas separat från övrig information. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

5 §

Bestämmelsen anger att den som inte anmält en åtgärd enligt 2 § inom en viss tid från att åtgärden slutförts kan dömas till böter. Boverket anser att med hänsyn till möjligheterna att genomföra en sådan anmälan digitalt är

tre månader en lämplig tid. Åtal kan bara väckas av den myndighet som regeringen bestämmer. Paragrafen är utformad med förlaga i 6 § lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

6 §

Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att besluta mer detaljerade föreskrifter om vilken information som ska anmälas och registreras enligt förslaget. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4 och 3.2.2.3.

5.4 Förslag till förordning om anmälan och registrering av markanvändningsinformation

1 §

Bestämmelsen innehåller en hänvisning till bilaga 1, där det anges närmare vilken information som behöver registreras. Indirekt anger detta även vad en anmälan enligt 2 § lagen om anmälan och registrering av markanvändningsinformation behöver innehålla. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

2 §

Bestämmelsen innehåller en hänvisning till bilaga 2, där det anges närmare vilka åtgärder som omfattas av anmälansskyldigheten enligt 2 § lagen om anmälan och registrering av markanvändningsinformation. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

3 §

Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande till Boverket att besluta mer detaljerade föreskrifter om tillämpningen av 1 och 2 §§ i denna förordning. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4 och 3.2.2.3.

4 §

Bestämmelsen anger vilka myndigheters verksamhet som omfattas av 1 § lagen om anmälan och registrering av markanvändningsinformation. Det anges även vilka myndigheter som har rätt att väcka åtal för utebliven registrering enligt 5 § samma lag. Närmare överväganden finns under 3.2.1.4.

5 §

2 § lagen om markanvändningsinformation anger att regeringen ska bestämma vilken myndighet (registreringsmyndighet) som ska ta emot anmälan. Förordningen föreslås därför ange att en anmälan enligt

2 § lagen om markanvändningsinformation ska lämnas till kommunen. Kommunen är ansvarig myndighet för handläggning av ärenden enligt PBL och är därför lämpligast instans för att ta emot anmälan och hantera övriga krav på registrering och klassificering enligt lagen om markanvändningsinformation.

Fastställd: dnr 5913/2024

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se